

**POLISENS ARBETE MED
RISKBEDÖMNING OCH RISKHANTERING
AV PARTNERVÅLDSRELATERAD BROTTSLIGHET**

Implementering och utvärdering av införandet av strukturerade riskbedömningar för partnervåldsrelaterad brottslighet som en arbetsmetod vid polismyndigheterna i Västernorrland och Jämtland under perioden 2011-2014.

SLUTRAPPORT

Susanne Strand, Joakim Petersson, Sofi Fröberg och Jennifer Storey

Örebro universitet och Mittuniversitetet
Polisregion Nord

Örebro December 2016

Förord

Föreliggande rapport utgör den andra delrapporten samt den sammanfattande redogörelsen för projektet ”Strukturerade vs ostrukturerade riskbedömningar för våld”. Syftet med projektet var att medverka vid polisens arbete med att implementera och utvärdera användandet av strukturerade riskbedömningar som en arbetsmetod vid polisanmält partnervåld i två norrländska polisdistrikt. Projektet syftar till att studera hur polisen i mindre tätorter i landsbygd och glesbygd hanterar inkomna ärenden avseende partnervåldsrelaterad brottslighet. Det gäller både hur risker bedöms och hur de hanteras i form av föreslagna och vidtagna åtgärder vid tiden för riskbedömningen. Projektet har pågått under totalt åtta år (2009-2016) och inkluderar implementeringsprocessen 2009-2011 (se Belfrage, Strand & Hasselborg, 2012) samt utvärderingsfasen 2011-2016, varav den senare redovisas här. Fokus för föreliggande projekt utgjordes av arbetet med partnervåld. Dock studerades även två brottstyper som är nära relaterat med partnervåld: stalkning och hedersrelaterat våld. Med anledning av att vi identifierade få riskbedömningar utförda för antingen stalkningsärenden (N=50) eller hedersrelaterade ärenden (N=35) beslutades att slå ihop dessa med data från ett liknande projekt vid Dalarnas polismyndighet (sedan 1 januari 2015 Polisregion Bergslagen). Med anledning av detta kommer en rapport för respektive brottstyp att redovisas under 2017, baserat på de riskbedömningar som utförts i Västernorrland, Jämtland och Dalarna.

I föreliggande rapport redovisas de övergripande resultaten och sammanfattningar för olika delanalyser, för detaljer hänvisas till de vetenskapliga arbeten som producerats i linje med projektet. De finns redovisade med sammanfattningar i appendix med referens till publicering.

Ett flertal personer har varit oss behjälpliga vid datainsamling och vi vill särskilt tacka personalen vid Jämtlands och Västernorrlands polismästarstrukt, numera polisregion Nord, vilka har hjälpt till och underlättat vår forskning under alla år. Projektet är finansierat av Brottsoffermyndigheten.

Örebro, december 2016

Susanne Strand, Joakim Petersson, Sofi Fröberg och Jennifer Storey

Dr. Susanne Strand är docent i kriminologi vid institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete vid Örebro universitet samt adjungerad docent vid Centre for Forensic Behavioural Science vid Swinburne University of Technology, Melbourne, Australien.

Fil. Mag. Joakim Petersson är licentiand i hälsovetenskap vid avdelningen för hälsovetenskap vid Mittuniversitetet.

Fil. Mag. Sofi Fröberg är doktorand i psykologi vid institutionen för juridik, psykologi och socialt arbete vid Örebro universitet.

Dr. Jennifer Storey är lektor i rättspsykologi vid School of Law vid Royal Holloway University of London, England.

Vid frågor kring projektet kontakta Susanne Strand på susanne.strand@oru.se

Innehållsförteckning

Förord	1
Sammanfattning	3
Inledning	6
<i>Definitioner</i>	6
<i>Förekomst av partnerrelaterat våld</i>	6
<i>Återfall i partnervåld</i>	7
<i>Partnervåldets konsekvenser</i>	8
<i>Polisens arbete med partnervåld</i>	8
<i>Polisens arbete med partnervåld i glesbygdsmiljö</i>	9
<i>Åklagarnas arbete med partnervåld</i>	10
<i>Problemformulering</i>	11
Syfte och frågeställningar	12
Metod	13
<i>Design</i>	13
<i>Polisens arbete med riskbedömning och hantering av partnervåld</i>	14
<i>Åklagares arbete med kontaktförbud som en skyddsåtgärd vid partnervåld</i>	18
<i>Etik</i>	19
Resultat	21
<i>Polisens arbete med partnervåld i glesbygdsmiljö</i>	21
<i>Subtyper av partnervåldsförövare</i>	23
<i>Åklagares arbete med kontaktförbud som en skyddsåtgärd vid partnervåld</i>	24
<i>Kontaktförbud</i>	26
Övergripande analys	28
Praktiska implikationer	32
Slutsats	33
Referenser	35
Appendix	39
<i>Kodschema till SARA:SV</i>	39
<i>Artikel. Riskfaktorer för partnervåld i landsbygd, glesbygdsmiljö och stadsmiljö</i>	43
<i>Artikel. Polisens riskhantering av partnervåld i glesbygd</i>	44
<i>Artikel. Riskfaktorer för olika subtyper av partnervåldsförövare</i>	45
<i>Artikel. Återfall i nytt partnervåld för olika subtyper av partnervåldsförövare</i>	46
<i>Artikel. Åklagares erfarenheter av samarbete med polisen</i>	47
<i>Artikel. Utvärdering av kontaktförbud som skyddsåtgärd vid partnervåld i glesbygd</i>	48
<i>Avhandling. Polisens hantering av olika subtyper av partnervåldsförövare i glesbygd</i>	49
<i>Avhandling. Samverkan mellan polis och åklagare</i>	50

Sammanfattning

I en nationell kartläggning genomförd av BRÅ (2014) rapporterade drygt var fjärde kvinna och var sjätte man mellan 16-79 år att de varit utsatta för partnervåld någon gång i sitt liv, vidare rapporterades att 7% av befolkningen i Sverige utsatts för partnervåld under 2012. Mörkertalet är stort när det gäller anmälningar av partnervåld, de anmälningar som görs utgörs bland annat av; misshandel, grov kvinnofridskränkning, olaga hot, ofredande, olika typer av sexualbrott (t.ex. våldtäkt) m.m. Återfall i ny partnervåldsrelaterad brottslighet är svår att mäta beroende på definition av återfall, men forskning visar att det varierar mellan 15% och 60% internationellt och mellan 36% och 44% nationellt. Föreliggande arbete har studerat polisens arbete med att bedöma och hantera risker för återupprepat partnervåld i syfte att förbättra de metoder som används för att kunna skydda personer som utsatts för partnervåld med specifikt fokus utsatthet i glesbefolkade områden. Rapporten utgör den andra delrapporten samt den sammanfattande redogörelsen för projektet ”Strukturerade vs ostrukturerade riskbedömningar för våld”. Syftet med projektet var att vara behjälplig vid implementering och utvärdering av användandet av strukturerade riskbedömningar som en arbetsmetod vid polisanmält partnervåld. Mer specifikt studerades följande frågeställningar:

- Hur stor är följsamheten mellan polisiära riskbedömningar och åtföljande förslag till skyddsåtgärder i förhållande till åklagares faktiska beslut? Och i hur hög grad följer åklagarna polisens rekommendationer om kontaktförbud?
- Hur ser återfallsfrekvensen ut i nytt partnervåld i förhållande till de polisiära riskbedömningarna, och åklagarnas vidtagna åtgärder.
- Finns det kopplingar mellan olika slags riskfaktorer och hur åklagare och polis bedömer risk? Och, hur slår detta ut?

Projektet initierades 2009 och involverade dåvarande Polismyndigheterna i Jämtland och i Västernorrland, vilka efter polisens omorganisation den 1 januari 2015 ingår i Polisregion Nord. För att besvara syftet och frågeställningarna i föreliggande projekt delades den totala projektperioden (2009-2016) övergripande in i två faser.

Under den inledande fasen av projektet implementerades en strukturerad arbetsmetod, bestående av strukturerade riskbedömningar för våld, i de båda polismyndigheterna. Detta genomfördes efter möten med respektive ledningsgrupp vid Polismyndigheterna i Jämtland och i Västernorrlands län, i syfte att identifiera möjligheter och förutsättningar att arbeta med strukturerade riskbedömningar. Med anledning av olika organisatoriska förutsättningar för implementeringen av en strukturerad arbetsmetod i de båda polismyndigheterna påbörjades användandet av strukturerade riskbedömningar tidigare i Västernorrland. För en mer detaljerad beskrivning av tidsperioden 2009-2011, vilket utgjorde projektets uppstarts- samt implementeringsfas av den strukturerade arbetsmetoden, hänvisas till den första delrapporten (Belfrage, Strand, & Hasselborg, 2012).

Uppföljningen av implementeringen av den strukturerade arbetsmetoden utgjorde den andra fasen av projektet (2012-2016). För att utvärdera denna arbetsmetod samlades främst strukturerade riskbedömningar och det initiala förslaget till riskhanteringen in, vilka

genomförts vid polisanmält partnervåld vid Polismyndigheterna i Jämtland och i Västernorrland. Datainsamlingen påbörjades under 2011 och skedde därmed parallellt med polisens arbete med den strukturerade arbetsmetoden. Datainsamlingen genomfördes vid respektive polismyndighets huvudstation i Sundsvall och Östersund och avslutades i maj 2016.

Vid partnervåldsrelaterade ärenden användes riskbedömningsinstrumentet Spousal Assault Risk Assessment guide: Short Version ([SARA:SV], Kropp, Hart, & Belfrage, 2008, 2010). Sammanlagt insamlades 842 riskbedömningar genomförda med SARA:SV. Ytterligare material som samlades in för att besvara projektets frågeställningar utgjordes dels av samtliga ansökningar om besöks- och kontaktförbud som inkom till Polismyndigheterna i Jämtland och Västernorrland mellan 2011 och 2012 (N = 868), dels av kvalitativa intervjuer med poliser (N=20) och åklagare (N = 11).

Föreliggande projekt har visat att det finns goda kunskaper hos såväl polis som åklagare om risker för partnerrelaterat våld. Kunskapen omsattes av polisen i de riskbedömningar som genomfördes, där fler skyddsåtgärder initierades för de utsatta med högre bedömd risk. Riskfaktorer som *Upptrappning* och sårbarhetsfaktorer som *Dålig tillgång till social och professionell hjälp* var särskilt viktiga för risk för partnervåld i glesbefolkade områden. De behöver specifikt uppmärksammas för att finna mer effektiva skyddsåtgärder. Polisen bör i sitt arbete med att bedöma risk för partnervåld även särskilt notera om gärningspersonerna är antisociala förövare eller förövare som enbart är våldsamma mot familjen. Vikten av förekomst av olika riskfaktorer skiljer sig åt mellan dessa.

Kontaktförbud som skyddsåtgärd har i detta projekt inte visat sig vara en välfungerande metod att använda för att skydda de utsatta. Vi intervjuer med åklagarnas beskrev de att de ofta stötte på svårigheter i arbetet med att balansera brottsutredning och beslut om kontaktförbud. Beviljandegraden var låg och de som beviljades ett kontaktförbud återföll i högre utsträckning än de som inte beviljades ett, vilket tyder på att beviljande av kontaktförbud inte var förankrade i riskbedömning. En tydlig rutin för hur risk ska kommuniceras mellan polis och åklagare bör tas fram i syfte att förbättra möjligheterna att uppnå en god riskhantering.

Det fanns tydliga skillnader mellan de tätbefolkade och glesbefolkade områdena avseende arbetet med att skydda de utsatta. Det finns en grundproblematik där glesbefolkade områden har väldigt begränsade samhällsresurser. Det är för få individer som arbetar med brottsofferfrågor i dessa områden, vilket gör arbetet extra sårbart när allvarliga incidenter inträffar. Enskilda medarbetare får därmed även en potentiellt större betydelse och tydliga rutiner inom organisationer behöver finnas för att hantera detta. Att samverkan fungerar mellan alla aktörer är avgörande för att skydda de utsatta i glesbefolkade områden.

Det saknades även enhetliga rutiner för att dokumentera och utvärdera vilka skyddsåtgärder som initierades och sen genomfördes hos polisen. För att kunna förbättra arbetet med att

skydda utsatta behöver polisen bygga upp ett nationellt system som innebär att de kan finna stöd i vad som gjorts men även att utvärdera effekterna av detta.

Var femte gärningsperson återföll i nytt partnerrelaterat brott mot samma person. Nästan hälften av partnervåldsförövarna redovisades för någon ny typ kriminalitet. Återfallen i partnervåld skedde till största del under det första året och därför behöver polisen följa de utsatta där risk föreligger under hela första året efter polisanmälan och riskbedömning. En ny riskbedömning bör göras innan ärendet avslutas.

Den övergripande slutsatsen är att det finns ett stort engagemang bland de som arbetar med att utreda, förebygga och skydda personer utsatta för partnervåld. Användandet av den strukturerade professionella metoden att bedöma risk har tydliggjort detta arbete. Svårigheterna som framkom var till stora delar av organisatorisk natur där främjandet av samverkan inom och mellan myndigheter behöver förbättras. Förhoppningsvis kommer föreliggande arbete och dess delstudier att kunna användas i arbetet med att förbättra möjligheterna att hjälpa de som utsätts för partnervåld i glesbefolkade områden.

Inledning

Partnervåld är ett globalt folkhälsoproblem som saknar geografiska gränser (Garcia-Moreno et al., 2013; Johnson-Latham, 2014). Det är en av vår tids stora hälsofrågor att hantera för att förbättra livet för miljontals människor. Genom att aktivt beforska området kommer mer kunskap att genereras vilken kan användas i arbetet med att förhindra och minska våldet. Föreliggande arbete har studerat polisens arbete med att bedöma och hantera risker för återupprepat partnervåld i syfte att förbättra det skydd som behöver ges till personer utsatta för partnervåld.

Definitioner

Partnervåld kan definieras som ”varje form av fysisk skada, eller försök till eller hot om sådan skada, som tillfogas av en man eller kvinna med vilken offret har eller har haft en intim, sexuell relation” (Kropp, Hart, & Belfrage, 2008, s. 2). Även om denna definition är könsneutral är det viktigt att betona att det partnerrelaterade våldet som män utövar mot kvinnor utgör den allvarligaste formen. Definitionen av vilka brott som utgör partnervåld är också medvetet bred (Kropp et al., 2008, 2010).

Lagen om besöksförbud (1988:688) ändrades 1:a oktober 2011 till lagen om kontaktförbud. I texten kommer ordet kontaktförbud (KF) att användas genomgående, även gällande de ärenden som formellt sett var besöksförbud vid den aktuella tidpunkten.

Förekomst av partnerrelaterat våld

Partnervåld är ett utbrett internationellt såväl som nationellt problem och förekommer inom samtliga kulturer, samhällen och religioner (Johnson-Latham, 2014). Förekomsten av partnervåld är dock svårt att precisera då mörkertalet beräknas vara omfattande (Brottsförebyggande rådet [BRÅ], 2014). Enligt en global uppskattning från Världshälsoorganisationen (Garcia-Moreno et al., 2013) uppskattas var tredje kvinna över 18 år att någon gång under sin livstid ha varit utsatt för sådant våld. Därmed utgör partnervåld, utövat av män, den vanligaste formen av våld mot kvinnor världen över (DeVries et al., 2013).

I en nationell kartläggning genomförd av BRÅ (2014) rapporterades det att drygt var fjärde kvinna och var sjätte man mellan 16-79 år hade varit utsatt för partnervåld någon gång i sitt liv, där psykiskt våld förekom i högre utsträckning (24% av kvinnorna och 15% av männen) än fysiskt våld (15% av kvinnorna och 8% av männen). Vidare rapporterades att 7% av befolkningen i Sverige (7% av både kvinnor och män) utsatts för partnervåld under 2012. Våldet följer samma mönster där det psykiska våldet (7% av kvinnorna och 6% av männen) var mer vanligt förekommande jämfört med det fysiska våldet (2% av kvinnor och män). Majoriteten av de som blivit utsatta för fysiskt våld uppgav att de även blivit utsatta för psykiskt våld. Vidare rapporterades att de vanligaste brottstyperna var systematiska kränkningar, misshandel samt försök att inskränka friheten (BRÅ, 2014).

Det polisanmälda partnervåldet är problematiskt att uppskatta då det inte finns en specifik gemensam brottskod för denna typ av våld och det blir då i princip omöjligt att utifrån polisens register se hur många partnervåldsrelaterade som anmäls. Därmed kan en anmälan om partnervåld utgöras av en mängd olika brottskoder, bland annat misshandel, grov kvinnofridskränkning, olaga hot, eller olika typer av sexualbrott (t.ex. våldtäkt). Det förekommer även att anmälan innehåller fler än en brottskod. I polisens anmälningssystem noteras ärenden som våld i nära relation inom vissa polisdistrikt. Rutinerna för hur polisen arbetar med partnervåldsrelaterade ärenden skiftar mellan de olika polisdistrikten och kan därför inte användas som referens till frekvensen av partnervåld (Rikspolisstyrelsen [RPS], 2014). Däremot noteras i systemet om det är våld mot man eller kvinna, om det är utomhus eller inomhus samt om förövaren är en bekant eller inte. Dock är brottet misshandel (inkl. grov misshandel) mot man eller kvinna 18 år eller äldre, inomhus av bekant det enda brott där det specificeras om gärningspersonen är en nuvarande eller före detta partner (BRÅ, 2016a). Oavhängigt dessa problem med att identifiera partnervåldsrelaterade brott i polisanmälningar polisanmäldes under 2015 13 873 brott gällande misshandel (inkl. grov misshandel) mot kvinna 18 år eller äldre inomhus, där gärningsmannen var i nära relation med offret (BRÅ, 2016b). Detta var en ökning med drygt 2% jämfört med 2014. Samtidigt minskade antalet anmälda brott gällande grov kvinnofridskränkning. Under 2015 anmäldes 1 840 sådana brott, vilket innebar en minskning med 8% jämfört med 2014.

Grov kvinnofridskränkning introducerades i svensk lagstiftning 1998 och tar i beaktande partnervåldets upprepade och systematiska karaktär. Normaliseringsprocessen har tydliggjorts i lagstiftningen som extra besvärande och att det visar på att samhället uppmärksammar mäns våld mot kvinnor som både psykiskt och fysiskt våld (Nordborg, 2014). Förövare som gjort sig skyldiga till upprepade kränkningar av en persons integritet samt om gärningarna varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla kan dömas enligt BrB 4 kap 4 § för *grov fridskränkning* till fängelse i lägst nio månader och högst sex år. Om dessa gärningar begås av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller som han bor eller har bott tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden, döms enligt BrB 4 kap 4 § för *grov kvinnofridskränkning* till samma påföljd.

Återfall i partnervåld

Då systematiska och upprepade övergrepp och kränkningar är ett kännetecken för partnervåld är således återfallsfrekvensen i detta våld påtaglig. I internationella studier har återfallsfrekvensen visats variera mellan 15% och 60% (se exempelvis Eckhardt, Holtzworth-Munroe, Norlander, Sibley, & Cahill, 2008; Klein & Tobin, 2008; Loinaz, 2014; Thijssen & de Ruiter, 2011). I Sverige har återfallsfrekvensen i partnervåld rapporterats vara mellan 36% och 44% (Belfrage & Strand, 2012; Svalin, Mellgren, Torstensson Levander, & Levander, 2014). Dessa höga återfallsfrekvenser cementerar partnervåldet som ett signifikant globalt folkhälsoproblem (Garcia-Moreno et al., 2013).

Vidare visar studier, såväl internationellt som nationellt, att majoriteten av de partnervåldsförövare som återfaller i sådant våld gör detta inom en relativt kort tidsperiod. Flera av dessa studier har konstaterat att partnervåldsförövare har en tendens att återfalla i

sådan våldsbrottslighet inom tre månader efter indexbrottet (d.v.s. det brott som användes som utgångspunkt under studiens uppföljningstid: Klein & Crowe, 2008; Lin et al., 2009; Petrucci, 2010; Richards, Jennings, Tomsich, & Gover, 2014; Stansfield & Williams, 2014; Svalin et al., 2014). Exempelvis rapporterades i en svensk studie att 40% av de upprepade partnervåldsbrotten inträffade inom en månad efter det att gärningsmannen varit föremål för en polisiär riskbedömning för upprepat partnervåld (Svalin et al., 2014).

Partnervåldets konsekvenser

Till skillnad från studier som undersöker förekomsten av partnerrelaterat våld är kunskapen om partnervåldets fysiska, psykiska, sociala och ekonomiska konsekvenser mer bristfällig (Garcia-Moreno et al., 2013). Våldsutsatta kvinnor har överlag påvisat en sämre fysisk och psykisk hälsa än icke våldsutsatta kvinnor (Garcia-Moreno et al., 2013). Vidare framgick det i den nationella kartläggningen (BRÅ, 2014) att betydligt fler kvinnor (29,1%) än män (2,4%), vilka utsatts för allvarigare former av partnervåld, uppgav att de tvingats söka medicinsk hjälp eller stöd som ett resultat av våldet. Utöver detta utgör kontrollerande beteenden som syftar till att isolera kvinnan (fysiskt, socialt och emotionellt) vanliga inslag i förhållanden präglade av våld (Garcia-Moreno et al., 2013; Lundgren, Heimer, Westerstrand, & Kalliokoski, 2001; Nordborg, 2014). Dessa kontrollerande beteenden ingår i våldets normaliseringsprocess (Lundgren et al., 2001; Nordborg, 2014). Genom att dels kontrollera och isolera kvinnan, dels växla mellan våld och värme, blir våldet ett normalt inslag i vardagen. En ansvarsförskjutning sker också ofta inom förhållanden där partnervåld förekommer, vilket resulterar i att kvinnan slutligen skuldbeläggs och betraktar sig själv som ansvarig för mannens våldsutövande (Nordborg, 2014).

Forskning visar att det partnerrelaterade våldet resulterar i ett flertal psykiska konsekvenser. Posttraumatiskt Stressyndrom (PTSD), depressioner, ångest, samt alkohol- och drogmissbruk är vanligt förekommande hos kvinnor som utsatts för partnervåld (Garcia-Moreno et al., 2013). Utöver de fysiska och psykiska konsekvenser som partnervåldet medför, tillkommer även ekonomiska konsekvenser. I slutbetänkandet av utredningen som ska föreslå en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor (SOU, 2015:55) beräknades de samhällsekonomiska kostnaderna för den svenska staten för den grövre typen av partnervåld (t.ex. grov misshandel) uppgå till cirka 13 miljarder kronor per år. Tilläggas bör att denna beräkning var en konservativ uppskattning. Beräkningen inkluderade bland annat inkomstbortfall, hälso- och sjukvårdskostnader, samt kostnader associerade med rättegångar och straffrättsliga påföljder.

Polisens arbete med partnervåld

Tillsammans med hälso- och sjukvården utgör polisen en av de primära offentliga aktörerna som kommer i kontakt med kvinnor utsatta för partnervåld. Dock är det endast en liten del av den faktiska partnervåldsrelaterade brottsligheten som kommer till polisens kännedom. Mörkertalet för denna typ av våld uppskattas som tidigare beskrivet vara stort. Enligt BRÅ (2014) uppgav enbart 3,9% av de som utsattes under 2012 att de polisanmält händelsen även om dubbelt så många hade haft kontakt med polisen (8%).

Redan 2003 påpekade regeringen vikten av att använda strukturerade riskanalyser för våld vid de partnervåldsärenden som kommer till polisen kännedom samt behovet av att utveckla rutiner kring användandet av sådana riskanalyser (Rikspolisstyrelsen [RPS], 2010). Syftet med dessa strukturerade riskanalyser är att förhindra upprepat våld genom att utgöra ett underlag för att bedöma behovet av brottsförebyggande åtgärder. Med hjälp av strukturerade riskanalyser för våld ökar möjligheterna att identifiera de individer som utgör en förhöjd risk att återfalla i våldsbrottslighet (RPS, 2010). För att kunna förhindra nya brott och minimera denna förhöjda risk krävs sedermera att lämpliga skyddsåtgärder implementeras, t.ex. kontaktförbud, skyddat boende, larmpaket etc.

I den utvärdering som genomfördes av BRÅ (2007) påtalades emellertid återigen behovet av att inom polisen ytterligare utveckla och förbättra rutinerna gällande arbetet med strukturerade riskanalyser för våld. Dessa rekommendationer gjordes mot bakgrund av att det vid denna tidpunkt fortfarande saknades nationella riktlinjer kring användandet av strukturerade riskanalyser inom polisen. I RPS riktlinjer från 2010 betonades därför vikten av att inom polisen arbeta enhetligt, professionellt och strukturerat med riskanalyser för olika typer av våld (RPS, 2010). I dessa riktlinjer betonades även att ett strukturerat arbetssätt med riskanalyser för våld är en förutsättning för ett effektivt och framgångsrikt brottsofferarbete. Vid en inspektion gjord av Rikspolisstyrelsen (2014) om polisens hantering av rutiner för riskanalyser framkom att de olika polismyndigheterna arbetade med riskanalyser och hade rutiner för detta arbetssätt men att de var olika mellan myndigheterna. Inspektionen visade att polisen har bra lokala rutiner för att hantera riskbedömning och riskhantering av partnervåld men att de saknar system för uppföljning och utvärdering. Att det skiljer sig mellan olika myndigheter är försvårande för polisen då medborgarna följaktligen inte erhåller en likvärdig behandling av sina ärenden (RPS, 2014).

Polisens arbete med partnervåld i glesbygdsmiljö

Definitioner av vad som utgör stads-, landsbygds- och glesbygdsområden varierar från land till land. USA Census Bureau (2016) definierar urbaniserade områden som områden där befolkningstätheten överstiger 1 000 personer per square mile (sqmi) (vilket är ungefär 386 personer per kvadratkilometer) och där den totala befolkningen är större än 50 000 invånare. Storstadsområden definieras som områden med mer än 50 000 invånare och omgivande kluster av 2 500 till 50 000 invånare. Alla andra områden anses vara landsbygd och ingen definition ges för vad som utgör ett glesbygdsområde (The US Census Bureau, 2016).

För denna studie används Jordbruksverkets definitioner (Jordbruksverket, 2016). Stadsområden definieras som områden där 100% av det område som anges består av en stad med en befolkning på mer än 10 000 invånare. I Sverige är det endast Stockholm, Göteborg och Malmö som möter denna definition. Den svenska definitionen av stadsområden liknar den för USA, även om USA inte har någon undre gräns för den totala befolkningen i staden. Landsbygden definieras som områden med minst 5 invånare per km² och städer med upp till 25 000 invånare. Glesbygdsområden definieras som områden med mindre än 5 invånare per km². För 2015 levde 34% av den svenska befolkningen i områden som anses vara på

landsbygden eller glesbygden (Jordbruksverket, 2016). Som jämförelse, under 2010 levde 19.3% av amerikanerna på landsbygden (US Census Bureau, 2016).

Den totala landmassan i Sverige är 407,310 kvkm. Sveriges befolkning var 9 851 017 för 2015, vilket innebär att i genomsnitt fanns 24,2 personer per km² (62,7 per sqmi). Invånarna är av naturliga skäl inte jämnt fördelade över landet, 342 personer per km² (885.8 per sqmi) bodde i Stockholm, 11.3 personer per km² (29.3 per sqmi) bodde på landsbygden i Västernorrland, och 2.6 personer per km² (6,7 per sqmi) bodde i glesbygd i Jämtland (SCB, 2016). Detta utgör basen för de tre studerade grupperna i storstads-, landsbygds- och glesbygdsområde.

Det finns uppfattningar om att partnervåld skulle vara mer frekvent förekommande i tätbefolkade städer än på glesbygd, men det finns forskning som visar att partnervåld förekommer i lika stor, eller större, utsträckning på glesbygd som i städer (Edwards, 2015; Breiding, Ziembroski & Black, 2005; Peek-Asa et al, 2011).). Peek-Asa et al (2001) visade i sin studie att det rapporterade partnervåldet under ett år var högst i små tätorter på landsbygden (22.5%), därefter kom isolerade glesbygdsområden (17.9%), storstadsområden (15.5%) och större städer på landsbygden (13.5%). Forskning visar även att det finns en ökning av både omfattning och svårighetsgrad av partnervåld i glesbygd jämfört med stadsmiljö (Peek-Asa et al., 2011). Riskhantering av partnervåld är också en svår uppgift att utföra i glesbygdsområden då det kan vara geografiskt långt mellan polis och den utsatta, vilket leder till att utryckningstiden kan bli väldigt lång. Forskning visar att andelen av den mest allvarliga formen av partnervåld, mord, IPV, är högre i landsbygdsområden än i storstadsmiljö (Edwards, 2015). Att hantera den bedömda risken för partnervåld är därför oerhört viktigt i glesbygdsområden, men samtidigt är det mycket svårt att utföra.

Åklagarnas arbete med partnervåld

Kontaktförbud är en viktig skyddsåtgärd vid brott såsom partnervåld (Jordan, Pritchard, Wilcox, & Duckett-Pritchard, 2008; Strand, 2012) men detta till trots är forskningen på området begränsad (Jordan et al., 2008). Kontaktförbud syftar till att förebygga risken för framtida brott såsom våld, förföljelse eller andra trakasserier. Inför beslut om kontaktförbud utför åklagaren en individuell, ostrukturerad riskbedömning samt en proportionalitetsbedömning (Åklagarmyndigheten, 2016). BRÅ har vid upprepade tillfällen dragit slutsatsen att åklagare bör använda de strukturerade riskbedömningar som polisen utför, för att beslutsunderlaget för kontaktförbud ska bli adekvat och enhetligt över hela landet (BRÅ, 2007, 2015).

I brottmål avseende partnervåld ska åklagare vara förundersökningsledare och inträda i ärendet omgående, senast inom två dygn (Åklagarmyndigheten, 2012, 2014). Åklagaren har sedan det yttersta ansvaret för utredningen och ger direktiv till polisen som samlar in den bevisning och det material som behövs i ärendet inför ett eventuellt åtal (RPS, 2009; Åklagarmyndigheten, 2012). Handläggningstiden för dessa brott ska bedrivas skyndsamt vilket i teorin innebär att en tidsfrist om sex månader inte bör överskridas. Målsäganden i ärendet har rätt till ett målsägandebiträde som ska agera stöd under rättsprocessen och sådant

biträde framställs av åklagarmyndigheten snarast möjligt efter anmälningstillfället. Vidare bör ett initialt målsägandeförhör hållas inom en vecka (Åklagarmyndigheten, 2012).

Åklagare har möjlighet att tillämpa frihetsberövande åtgärder såsom anhållan och häktning, men kan utöver dessa åtgärder även besluta om kontaktförbud i enlighet med lag (1988:688) om kontaktförbud, med hänsyn till målsägandes säkerhet (RPS, 2010). Kontaktförbudet kan även infatta den gemensamma bostaden eller vara utvidgat eller särskilt utvidgat om skäl för det föreligger. När en begäran om kontaktförbud inkommer till myndigheten skall den behandlas skyndsamt och enligt huvudregeln ska beslut fattas inom en vecka. Vid beviljande av kontaktförbud kan det meddelas för viss tid om högst ett år, där de vanligaste förbudstiderna är 4-6 månader. Vid överträdelse av kontaktförbudet kan böter eller fängelse i högst ett år utfärdas (Åklagarmyndigheten, 2016).

Från oktober 2011 och två år framåt togs totalt 26 045 beslut om kontaktförbud varav 8 354 (32,1%) var beslut om beviljande. Detta innebar att cirka två tredjedelar av samtliga kontaktförbudsärenden avslogs (Åklagarmyndigheten, 2015). Två procent av det totala antalet kontaktförbudsbeslut hade prövats i domstol och därmed konstaterades att åklagarna bildade praxis på området. Åklagarnas beslut fastställdes av domstol i 83% av de fall som prövats i tingsrätten och i de fall där kontaktförbudet hade upphävts motiverades det utifrån att förbudspersonen inte tidigare var dömd för brott mot skyddspersonen eller mot någon annan (Åklagarmyndigheten, 2015). Trots att det i lagens förarbeten framgår att tidigare dokumenterad brottslighet mot den eventuella skyddspersonen enbart ska utgöra en del av den sammantagna bedömningen vid utfärdande av kontaktförbud, tycks praxis på området ha föranlett att det snarare ställs som ett krav för ett beviljande av sådant förbud (Lindström, 2005).

Problemformulering

Svensk polis har sedan flera år utbildats i ett strukturerat sätt att göra riskbedömningar vid polisanmält partnervåld. I detta avseende har polisen utbildats i att använda det strukturerade riskbedömningsinstrumentet Spousal Assault Risk Assessment guide: Short Version (SARA:SV, Kropp, Hart, & Belfrage, 2008, 2010) vid partnervåldsrelaterade ärenden, i dagligt tal kallat SARA-modellen inom polisen. Denna satsning har utvärderats och visat mycket goda resultat, vilket rapporterats såväl nationellt (Belfrage & Strand, 2002, 2003), som internationellt (Belfrage, 2008; Belfrage & Strand, 2008; 2012; Kropp, Hart & Belfrage, 2008, 2010). Utbildningssatsningen har inte bara slagit väl ut hos svensk polis – arbetet har även gett erfarenheter som bidragit till att utveckla metoden i sin helhet.

Samtidigt som denna utvecklingsprocess pågått inom polisen, kvarstår att åklagarna – vilka i fall av rekommendationer om kontaktförbud beslutar om huruvida sådana skall beviljas eller inte – arbetar traditionsenligt vilket innebär att beslut fattas utifrån ett eget, ostrukturerat, risktänkande. Ostrukturerat i den meningen att åklagarna inte har tillgång till evidensbaserade checklistor över viktiga riskfaktorer för återfall i nytt partnervåld utan lutar på den egna erfarenheten. Från åklagarens sida kan det till och med anses som principiellt viktigt att inte ta några hänsyn alls utöver vad som framkommer i det rent juridiska utredningsarbetet.

Ovanstående innebär således att polisen utbildat sig i att göra riskbedömningar för att bli bättre än tidigare på att skydda de som utsatts för partnervåld, vilket i första hand är våldsutsatta kvinnor, men att denna kompetens inte används och värderas av åklagare. Åklagarna saknar sådan utbildning och vilja (i juridisk mening) att ta ställning till flera av de riskfaktorer som polisen värderar i sina bedömningar vilket gör att värdefull information om risk inte vidarebefordras till beslutfattande instans. Situationen innebär en närmast unik möjlighet att utvärdera strukturerade och ostrukturerade riskbedömningar, genom att jämföra följsamheten mellan polisens riskbedömningar och förslag till skyddsåtgärder för våldsutsatta med vilka beslut åklagarna sedan fattar, och hur utfallet så småningom blir, i termer av återfall i nytt partnervåld. Särskilt intressant är förstås att studera de fall där polis initierar kontaktförbud och hur resultatet av detta faller ut – inte minst eftersom det är ett känt faktum att åklagare i hög grad avslår kontaktförbud som polisen anser vara behövliga för att hantera risk för våld.

Som framgick av RPS (2010, 2014) uppföljning och inspektion av polisens användande av strukturerade riskbedömningar för våld, saknades enhetliga nationella riktlinjer och rutiner för detta arbete. Polismyndigheterna i Jämtland och Västernorrland utgjorde 2009 två av de polismyndigheter som inte använde sig av strukturerade riskbedömningar för partnervåldsrelaterad brottslighet. Mot bakgrund av ovanstående formulerades hypotesen att om polis och åklagare har som rutin att följa genomförd riskbedömning och dess rekommendationer kommer våldet att minska, i termer av mindre återfall i nytt våld.

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med föreliggande projekt var att implementera samt utvärdera användandet av strukturerade riskbedömningar som en arbetsmetod vid polisanmälda fall av partnervåld vid Polismyndigheterna i Jämtland och i Västernorrland. Följande frågeställningar ämnade besvara syftet:

- Hur stor är följsamheten mellan polisiära riskbedömningar och åtföljande förslag till skyddsåtgärder i förhållande till åklagares faktiska beslut? Och i hur hög grad följer åklagarna polisens rekommendationer om kontaktförbud?
- Hur ser återfallsfrekvensen ut i nytt partnervåld i förhållande till de polisiära riskbedömningarna, och åklagarnas vidtagna åtgärder.
- Finns det kopplingar mellan olika slags riskfaktorer och hur åklagare och polis bedömer risk? Och, hur slår detta ut?

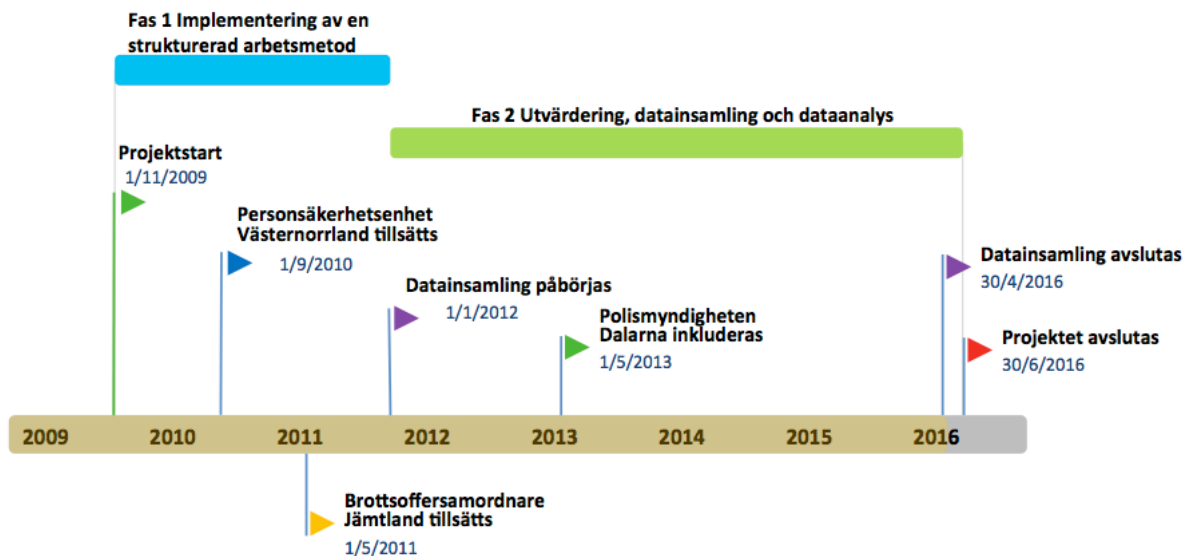
Metod

Design

Projektet ”Strukturerade vs ostrukturerade riskbedömningar för våld” initierades hösten 2009 av ett forskarlag vid Mittuniversitetet, numera verksamma vid Örebro universitet, i samarbete med dåvarande Polismyndigheterna i Västernorrlands och Jämtlands län. Efter polisens omorganisation ingår dessa två län numera sedan den 1 januari 2015 i Polisregion Nord. För att besvara syftet och tillhörande frågeställningar med föreliggande projekt delades den totala projektperioden (2009-2016) övergripande in i två faser.

Den första fasen (2009-2010) innefattade implementeringen av en strukturerad metod som ett arbetssätt inom polisen att bedöma risk för olika typer av våld. Mer specifikt bestod denna strukturerade arbetsmetod av implementeringen av strukturerade riskbedömningsinstrument för partnervåld, stalkning, samt hedersrelaterat våld. Initialt genomfördes projektmöten med ledningsgrupper vid Polismyndigheterna Jämtland och Västernorrland. Vid dessa möten träffade forskargruppen polismästarna, de operativa cheferna och brottsoffersamordnare vid respektive Polismyndighet. I samband med detta genomfördes en kartläggning av arbetsmetoder och rutiner vid polisanmält partnervåld, stalkning och hedersrelaterat våld, i syfte att identifiera de båda polismyndigheternas förutsättningar och möjligheter att arbeta efter en strukturerad modell. Med anledning av de olika organisatoriska förutsättningarna att implementera den strukturerade arbetsmetoden i de båda polismyndigheterna, påbörjades denna arbetsmetod under hösten 2010 i Västernorrland medan implementeringen i Jämtland dröjde ytterligare ett år. Det fanns vid tidpunkten för projektstarten ingen brottsoffersamordnare i Jämtland, vilket medförde att arbetet med den strukturerade arbetsmetoden initierades i samband med att denne anställdes under våren 2011. Vidare erbjöds i denna implementeringsfas utbildning i användandet av de strukturerade riskbedömningsinstrumenten vid ett flertal tillfällen vid Polismyndigheterna i Jämtland och Västernorrland. Bland annat erbjöds samtliga anställda vid Polismyndigheten i Jämtland utbildning i ämnet partnervåld samt i riskbedömning för sådant våld, vilken sedermera genomfördes för majoriteten av de anställda. För en mer detaljerad redogörelse över den första fasen av projektet hänvisas till den första delrapporten (Belfrage, Strand, & Hasselborg, 2012).

Fas 2, vilken tog vid efter implementeringen av den strukturerade arbetsmetoden, utgjordes av utvärderingen av detta arbetssätt. För att åstadkomma denna utvärdering utgjorde insamlingen av de polisiära riskbedömningarna fokus i denna fas. Insamlingen av dessa riskbedömningar påbörjades 2012 och skedde därmed parallellt med polisens arbete med den strukturerade arbetsmetoden. För att få tillgång till mer data, i form av fler polisiära riskbedömningar, inkluderades Polismyndigheten i Dalarna i föreliggande projekt 2013 där datainsamling för projektet avslutas i mars 2017. En separat rapport för gemensamma data vad avser stalkning och hedersrelaterat våld kommer att redovisas 2017. Nedan presenteras en detaljerad tidslinje för projektets framskridande.

Figur 1. Tidslinje över projektet "Strukturerade och ostrukturerade riskbedömningar för våld".

För att besvara syftet och tillhörande frågeställningar i föreliggande rapport, om partnervåldsrelaterad brottslighet, genomfördes två olika studier. Den första studien behandlade polisens arbete med riskbedömning och riskhantering av polisanmält partnervåld medan den andra studien undersökte åklagarnas arbete med kontaktförbud som en skyddsåtgärd vid partnervåld. Med anledning av detta presenteras respektive studies metod åtskilt nedan.

Polisens arbete med riskbedömning och hantering av partnervåld

Material

Materialet i föreliggande rapport utgjordes av samtliga fall av polisanmält partnervåld, för vilka en strukturerad riskbedömning genomförts med Spousal Assault Risk Assessment guide: Short Version ([SARA:SV], Kropp, Hart, & Belfrage, 2008, 2010) mellan 1 januari 2011 – 31 december 2014 i Västernorrlands och Jämtlands län. SARA:SV är en evidensbaserad metod som är utvecklad enligt den strukturerade professionella ansatsen, vilken karaktäriseras av att bedömningen grundar sig på såväl statiska som dynamiska faktorer, där den professionella kunskapen vägs in som en viktig del i slutbedömningen av risken för upprepat partnervåld. Med detta menas att riskbedömningen baseras på ett antal riskfaktorer som genom en systematisk genomgång av den vetenskapliga litteraturen påvisats ha den största inverkan på återfallsrisk i våld. Genom att identifiera de riskfaktorer som ökar risken för upprepat våld kan interventioner, i form av exempelvis polisiära skyddsåtgärder (t.ex. kontaktförbud eller skyddat boende), implementeras i ett enskilt ärende. Vidare tar SARA:SV offrets sårbarhetsfaktorer i beaktande, i syfte av att fastställa den utsattas förmåga och motivation att följa rekommenderade riskhanteringsstrategier.

Syftet med denna checklista är att förhindra, inte predicera, partnervåld genom att bedöma risker som ligger till grund för den riskhantering som skall vidtas. SARA:SV består av fem riskfaktorer för våld hos gärningsmannen, fem psykosociala riskfaktorer hos gärningsmannen,

samt fem sårbarhetsfaktorer hos den utsatta (se Tabell 1). Utifrån bedömningen av dessa risk- och sårbarhetsfaktorer bedöms sedan risken dels för akut våld, dels för allvarligt eller dödligt partnervåld. Samtliga risk- och sårbarhetsfaktorer bedöms på en tregradig skala som; ”Föreliggande” (Ja), ”Delvis föreliggande” (Delvis) eller ”Ej föreliggande” (Nej). Förekomsten respektive avsaknaden av risk- och sårbarhetsfaktorerna ska sedan utgöra underlag för en samlad riskbedömning vad gäller risken för upprepat våld. Denna risk bedöms som låg, medel eller hög för upprepat partnervåld.

Tabell 1. Risk- och sårbarhetsfaktorer i SARA:SV (Kropp et al., 2008, 2010)

<i>Risikfaktorer för partnervåld</i>	<i>Psykosociala riskfaktorer</i>	<i>Sårbarhetsfaktorer hos offret</i>
1. Våld	6. Frekvent annan icke partnervåldsrelaterad kriminalitet	11. Inkonsekvent beteende eller attityd gentemot gärningsmannen
2. Hot och/eller avsikt att utöva allvarligt våld	7. Allvarliga relationella problem	12. Extrem rädsla för gärningsmannen som gör offret irrationell
3. Upptrappning	8. Problem på arbetsmarknaden/ekonomiska problem	13. Dålig tillgång till social och professionell hjälp
4. Överträdelse av besöksförbud eller liknande	9. Missbruksproblem	14. Farlig livssituation
5. Attityder som stöder eller ursäktar partnervåld	10. Psykiska problem	15. Personliga problem som kan påverka skyddsarbetet

SARA:SV = Spousal Assault Risk Assessment Guide: Short Version.

Viktigt att notera är att strukturerade riskbedömningsinstrument såsom SARA:SV, inte är tänkt att ersätta riskbedömarens kompetens (Belfrage, 2008). Checklistan ska istället betraktas som ett komplement till denna professionella kunskap och säkerställer enbart att de mest relevanta risk- och sårbarhetsfaktorerna för upprepat partnervåld kontrollerats för och beaktas i riskbedömningen och sedermera även i riskhanteringen.

En del i riskhanteringen är utfärdandet av kontaktförbud. Samtliga ansökningar om besöks- och kontaktförbud som inkom till respektive åklagarkammare i Västernorrland respektive Jämtland mellan 2011-2012 samlades in. Den 1 oktober 2011 trädde lagändringen avseende lagen (1988:688) om besöksförbud i kraft och besöksförbudslagen ändrade därmed namn till lagen om kontaktförbud (BRÅ, 2015). Syftet med vald tidsperiod var att även kunna se om den nya lagen hade någon märkbar effekt över tid. Ansökningarna samlades in via polismyndigheterna och utgjorde underlaget för den kvantitativa delen av åklagares beslut om skyddsåtgärder.

Procedur

Efter implementeringsfasen upprättades rutiner vid polismyndigheterna för vilka polisanmälda ärenden som skulle bli föremål för en strukturerad riskbedömning och hur denna process skulle ske i det vardagliga arbetet. I både Jämtland och i Västernorrland hade brottsoffersamordnaren en central roll i att identifiera de ärenden som var aktuella för en strukturerad riskbedömning. I Västernorrland ansvarade brottsoffersamordnaren för att manuellt inspektera samtliga polisanmälningar som upprättats under dygnet i den så kallade ”dygnslistan” i polisens anmälningssystem (Rationell Anmälningssystem [RAR]), i syfte av att

identifiera partnervåldsärenden. I Jämtland ansvarade brottsoffersamordnaren för att sammanställa de ärenden som kom till dennes kännedom via antingen vakthavande befäl eller utredares önskemål om riskbedömning i ärendet.

Riskbedömningen genomfördes med dels avsedd blankett för SARA:SV som polisen handhar, dels med ett utökat kodformulär som utarbetats från forskarlagets sida (se appendix, bilaga 1). Riskbedömningen genomfördes i följande fem steg:

1. Bakgrundsuppgifter och en kort historik fylldes i.
2. En bedömning genomfördes av de riskfaktorer som förelåg för förövaren.
3. En bedömning genomfördes av de sårbarhetsfaktorer som förelåg för den utsatta.
4. En sammanfattande riskbedömning genomfördes.
5. De skyddsåtgärder som initierades eller vidtogs som del i riskhanteringen i samband med att riskbedömningen genomfördes noterades.

Riskbedömningarna sparades sedan i pappersformat vid respektive polismyndighet.

Urval

Totalt samlades 842 riskbedömningar genomförda med SARA:SV in, vilka utförts av polisen i Västernorrlands och Jämtlands län mellan 2011-2014. Med anledning av att enbart ett fåtal riskbedömningar med SARA:SV genomfördes under 2010, samt att detta utgjorde ett ”uppstartsår” valde vi att ej inkludera dessa riskbedömningar i urvalet. I Tabell 2 nedan presenteras antalet riskbedömningar som utfördes för varje år.

Tabell 2. Antal genomförda riskbedömningar med SARA:SV vid polismyndigheterna Jämtland och Västernorrland 2011-2014.

År	Västernorrland		Jämtland		Totalt	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
2011	154	26,5%	79	30,4%	233	27,7%
2012	202	34,7%	82	31,5%	284	33,7%
2013	129	22,2%	76	29,2%	205	24,3%
2014	97	16,7%	23	8,8%	120	14,3%
Totalt	582	100%	260	100%	842	100%

Not. SARA:SV = Spousal Assault Risk Assessment guide: Short Version (Kropp, Hart, & Belfrage, 2008, 2010).

I de 842 SARA:SV bedömningarna förekom 729 (87%) unika gärningspersoner, d.v.s. olika partnervåldsförövare. Denna distinktion är viktig att göra då samma gärningsperson kunde förekomma i mer än en bedömning, d.v.s. något hände i det specifika ärendet som gjorde att polisen valde att göra ytterligare riskbedömningar i ärendet. För 113 (13%) riskbedömningar genomfördes minst en bedömning till under perioden för denna studie med samma gärningsperson och samma person som utsatts, där 94 (11%) gärningspersoner förekom i två separata riskbedömningar, 14 (2%) gärningspersoner förekom i tre separata riskbedömningar, och fem (1%) gärningspersoner förekom i fyra separata riskbedömningar.

Av de 729 unika gärningspersonerna var 701 (96%) män och 28 (4%) kvinnor. Av de 729 brottsutsatta utgjordes 700 (96%) av kvinnor och 28 (4%) av män. För en (0.2%) person framgick inte kön. Inga partnervåldsärenden där gärningsperson och brottsutsatt var av samma kön identifierades i materialet. Medelåldern för gärningspersonerna var 39 år (Sd = 13.0, Range = 16 - 86), och för brottsutsatta 36 år (Sd = 12.7, Range = 14 - 83).

I 26% av fallen var paren gifta eller skilda, i 55% var de sambos eller f.d. sambos och i 19% var de eller hade varit flickvän/pojkvän. i 7 fall saknas information. Det fanns hemmavarande barn under 18 år i 49% av de ärenden som anmälades.

Huvudbrottet för de brott som anmälades definierades till det allvarligaste brottet enligt brottsbalken av de brott som anmälades av den utsatta mot gärningspersonen. Det innebär att det finns en mängd ytterligare brott som också anmälades, t.ex. förekom misshandel och olaga hot frekvent och då noterades huvudbrottet som misshandel. Huvudbrotten som anmälades var: försök till mord 1%, misshandel 45%, olaga hot 12%, ofredande 3%, grov kvinnofridskränkning (32%), överträdelse av besöksförbud 1%, olaga förföljelse (0.5%), övriga brott som hemfridsbrott, olaga frihetsberövande, övergrepp i rättssak, mordbrand, grov fridskränkning, skadegörelse (3%). I 35 ärenden sakades en brottsrubricering. Av de inkomna ärendena bedömde polisen att ärendet var stalkningsrelaterat i 9% och hedersrelaterat i 5%. De gärningspersoner som anmälades för partnerrelaterat brott hade i 48% begått brott tidigare och i 25% av fallen fanns det mer än tidigare dom.

Av de som anmälde ett partnerrelaterat brott till polisen medverkade 73% i brottsutredning och 54% i föreslagna skyddsåtgärder. Det var 41% som sedan tidigare hade en kontakt med socialtjänsten och 15% som hade haft en kontakt med kvinnojouren. Av de bedömningar som genomfördes hade 28 (4%) ett kontaktförbud sedan tidigare.

Vidare samlades samtliga ansökningar om besöks- och kontaktförbud som inkommit till åklagarkamrarna i Jämtland respektive Västernorrland mellan 2011 och 2012 in. Totalt inkom 868 sådana ansökningar under denna tidsperiod, varav 305 (35%) utgjordes av ansökningar om besöksförbud och 563 (65%) utgjordes av ansökningar om kontaktförbud. I de totalt 868 ansökningarna förekom 551 (64%) unika förbudspersoner¹. Att en förbudsperson förekommer mer än en gång innebär i de allra flesta fall att det antingen är en förlängning av beslutet som önskas eller att de förekommer fler skyddspersoner i ärendet. Vidare förekom 174 (20%) förbudspersoner i två ansökningar om besöks- eller kontaktförbud, 71 (8%) förbudspersoner förekom i tre ansökningar, 32 (4%) förbudspersoner förekom i fyra ansökningar, 17 (2%) förbudspersoner förekom i fem ansökningar, 11 (1%) förbudspersoner förekom i sex ansökningar, sju (1%) förbudspersoner förekom i sju ansökningar, fyra (0.5%) förbudspersoner förekom i åtta ansökningar, och en (0.1%) förbudsperson förekom i nio ansökningar om besöks- eller kontaktförbud. Av de 551 unika förbudspersonerna var 298 (54%) ärenden en f.d. partner. Förbudspersonerna utgjordes av 259 (87%) män och 39 (13%) kvinnor. Av de 551 skyddspersonerna utgjordes 252 (85%) av kvinnor, 39 (13%) av män och

¹ Personen som beläggs med ett besöks- eller kontaktförbud kallas för förbudsperson, medan personen som ansöker om ett sådant förbud (d.v.s. den utsatta) benämns som skyddsperson.

för 7 (2%) saknas information. I 17 (6%) ärenden utgjordes skyddspersonerna även av ett barn. Medelåldern för förbudspersonerna var 39 år (Sd = 12.7, Range = 17 - 86), och för skyddspersonerna 36 år (Sd = 12.5, Range = 16 - 85).

Dataanalys

Olika typer av statistiska beräkningar genomfördes för att besvara de olika frågeställningarna i projektet. För komparativa (jämförande) analyser användes bland annat Chi2-test, t-test och Mann Whitney U-test. För att studera samband mellan variabler användes olika typer av korrelationsanalyser och regressionsanalyser. Vidare användes olika typer av mått på effektstorlek, såsom oddskvoter och phi. Signifikansnivån som användes i samtliga statistiska analyser var $p < .05$ (Howell, 2007).

Åklagares arbete med kontaktförbud som en skyddsåtgärd vid partnervåld

En kvalitativ intervjustudie tillämpades då fokus var att undersöka åklagares upplevelser och erfarenheter av sitt arbete med partnervåldsrelaterade ärenden. Vidare tillämpades en induktiv ansats, vilket lämpar sig när kunskap inom ett område är bristfälligt och teoribildning saknas (Elo & Kyngäs, 2007; Hsieh & Shannon, 2005). Kvalitativa forskningsintervjuer används för att utforska och generera en fördjupad förståelse för informanternas upplevelser (Braun & Clarke, 2013; Kvale & Brinkmann, 2009).

Informanter

Urvalsprocessen syftade till att rekrytera åklagare som vid intervjutillfället var verksamma i ärenden avseende våld i nära relation inom det aktuella upptagningsområdet Jämtland och Västernorrland. Sammanlagt intervjuades fem åklagare, fyra kvinnor och en man. Informanterna hade varierande erfarenhet som åklagare i dessa ärenden liksom arbetet som åklagare generellt (Range=4-20 år).

Procedur

Urvalsprocessen initierades genom att ett email sändes ut till chefsåklagaren vid respektive Åklagarkammare inom det aktuella upptagningsområdet. Efter att namn på åklagare som vid tiden för datainsamlingen arbetade med ärenden avseende våld i nära relation erhållits, kontaktades respektive åklagare per telefon för att boka in möte för intervju. Datainsamlingen utfördes i april 2016 och ägde rum på Åklagarkammaren. Intervjuerna genomfördes individuellt på den plats som åklagarna själva bedömde mest lämplig och varade i cirka 40 minuter (M = 39 min, SD = 9.3, Range = 27-49 min). Innan intervjuerna påbörjades fick informanterna underteckna ett informerat samtycke där den övergripande planen för projektet presenterades, liksom syftet med studien. Samtliga intervjuer spelades in på band. Innan transkribering av materialet påbörjades, upprättades en mall för att säkerställa enhetlig transkribering. Transkribering av intervjuerna påbörjades direkt efter att den första intervjun genomförts och avslutades tre dagar efter den sista intervjun.

Material

Data samlades in genom semistrukturerade intervjuer. En intervjuguide skapades med frågeställningarna som utgångspunkt där öppna frågor och tillhörande följdfrågor, så kallad

probing, användes för att få så fylliga svar som möjligt (Braun & Clarke, 2013). Exempel på frågor som ställdes under intervjuerna var ”Hur upplever du kontaktförbud som skyddsåtgärd?” samt ”Hur arbetar du med riskbedömning inför beslutsfattande om kontaktförbud?”. Avslutningsvis tillfrågades informanterna om de hade något ytterligare att framföra, i syfte att ge utrymme för tillägg av tankar som eventuellt uppkommit under samtalets gång.

Analys

Analysmetoden som tillämpades var latent innehållsanalys och genomfördes med riktlinjer i enlighet med Graneheim och Lundman (2004). Innehållsanalys används för att identifiera mönster och teman i datamaterial för att kunna analysera hur upplevelser och erfarenheter hänger samman. De transkriberade intervjuerna sammanställdes till en analysenhet och lästes sedan igenom tre gånger för att få en helhetskänsla för materialet (Braun & Clarke, 2013). Efter genomläsning delades materialet in i meningsbärande enheter. Detta innebär att texten kondenserades och reducerades utan att syftet med innehållet försvann. De kondenserade meningsbärande enheterna kodades och abstraherades, grupperades efter innehåll och sorterades in i kategorier och subkategorier. Slutligen formades teman för att länka ihop den underliggande meningen i kategorierna.

Etik

Vetenskapsrådet (2002) beskriver fyra etiska riktlinjer som är av största vikt att beakta vid genomförande av samhällsvetenskaplig forskning. Dessa riktlinjer utgörs av informationskrav, samtyckeskrav, konfidentialitetskrav och nyttjandekrav. Informationskravet innebär att forskaren ska lämna information om forskningens syfte och vad deltagande i denna forskning innebär för studiedeltagarna. Detta krav innefattar att informera studiedeltagarna om att deltagande är frivilligt och att de har rätt att avbryta sin medverkan. Samtyckeskravet innebär att studiedeltagaren samtycker till att de uppgifter denne lämnar får användas i forskningen. Ytterst handlar denna princip om att studiedeltagaren har rätt att själv bestämma över sin medverkan och det står denne fritt att avbryta sin medverkan utan att behöva uppge orsak till detta (Vetenskapsrådet, 2002). Konfidentialitetskravet innebär att enskilda studiedeltagare ej ska kunna identifieras av utomstående i de offentliggjorda forskningsresultaten. Detta innebär också att etiskt känsliga uppgifter om enskilda studiedeltagare ska antecknas, förvaras och hanteras på ett sådant sätt att ingen utomstående kan komma åt dessa uppgifter. Slutligen innebär nyttjandekravet att den information som insamlas från studiedeltagare enbart får användas för forskningens ändamål. Således får uppgifter som samlats in för den aktuella forskningens ändamål ej användas i andra sammanhang.

Det finns dock vissa undantag från de ovan beskrivna etiska riktlinjerna om informations- och samtyckeskrav. Dessa undantag beror på huruvida studiedeltagaren deltar i forskningen på ett aktivt eller passivt vis (Vetenskapsrådet, 2002). Aktivt deltagande innebär exempelvis att studiedeltagaren intervjuas, ombeds fylla i en enkät eller på annat sätt aktivt lämnar information. Då gäller alltid informations- och samtyckeskrav. Ett passivt deltagande innebär dock att information om studiedeltagaren exempelvis inhämtas ur olika myndighetsregister.

Vid ett passivt deltagande är informationskravet inte alltid nödvändigt – detta ska dock bedömas från fall till fall beroende på hur utebliven information om forskningen kan tänkas påverka den enskilde studiedeltagaren. Dock är det en förutsättning att erhålla tillstånd från den myndighet som ansvarar för det register som information hämtas från. Vidare är det inte heller nödvändigt att efterfråga samtycke när information om en studiedeltagare hämtas ur ett myndighetsregister (Vetenskapsrådet, 2002).

För att uppfylla de etiska riktlinjerna skapades separata kodningsformulär för inhämtning av uppgifter ur de upprättade riskbedömningarna. I dessa formulär utelämnades personlig information om gärningspersoner och brottsutsatta vilket innebar att det ej gick att identifiera enskilda individer i det slutliga materialet. Därmed arbetade vi uteslutande utifrån ärendenummer i den upprättade datafilen. Vidare genomfördes datainsamlingen fysiskt på plats vid respektive polismyndighets huvudkontor. Detta medförde att riskbedömningarna samt besöks- och kontaktförbudsansökningarna aldrig lämnade polisens byggnader. Vidare upprättades elektroniska datafiler i programmet ”IBM Statistical Package for the Social Sciences” (SPSS) för att kunna utföra statistiska analyser på inhämtade data. Likt de uppgifter som sparades i pappersformat var även dessa datafiler anonymiserade. De datorer som innehöll dessa datafiler var lösenordskyddade för att ingen utomstående skulle kunna få tillgång till dessa.

Utöver detta har samtliga resultat som genererats i de studier som genomförts på data från polisen presenterats på grupp nivå. Detta innebär att kravet på konfidentialitet är uppfyllt, givet storleken på de olika studiernas urval. Vad gäller de resultat som presenterats baserat på intervjuer med åklagare informerades dessa om att deras deltagande var frivilligt, att data skulle behandlas konfidentiellt, liksom att de när som helst kunde avbryta sitt deltagande utan att uppge något skäl.

Föreliggande projekt godkändes av Etikprövningsnämnden i Umeå.

Resultat

I resultatet presenteras kortfattat de deskriptiva resultat som i skrivande stund erhållits i de studier som genomförts så här långt. Preliminära analyser som genomförts med data från föreliggande projekt sammanfattas. Det är ett omfattningsrikt material som kommer att ligga till grund för detaljanalyser under lång tid framöver. De frågeställningar som utgjort grunden i projektet besvaras övergripande i analysdelen medan detaljer och mer ingående frågeställningar och analyser görs i de vetenskapliga artiklar som produceras inom ramen för detta projekt. I appendix går att läsa sammanfattningar ur de sex delarbeten som är antingen vetenskapligt publicerade eller i slutfas att bli föremål för vetenskaplig publicering. Projektet har även legat till grund för två licentiatavhandlingar vilkas inriktning också beskrivs i appendix. För mer information kring resultaten i de olika delarbeten som finns redovisade i appendix kontakta författarna för respektive delarbeten.

Polisens arbete med partnervåld i glesbygdsmiljö

Det övergripande syftet med föreliggande delstudie var att undersöka betydelsen av befolkningstäthet och utfallet av polisens arbete med partnervåld. Den första frågeställningen avser att undersöka och jämföra allvarlighetsgraden av partnervåld samt förekomst av riskfaktorer och bedömd risk mellan glesbygd, landsbygd och stadsmiljö. Den andra frågeställningen i delstudien avser att undersöka sambandet mellan riskbedömning, föreslagna riskhanteringsstrategier och återfall i nytt partnervåld samt att specifikt undersöka om det fanns skillnader mellan landsbygd och glesbygd.

Materialet i denna studie bestod av riskbedömningar som utförts av svenska poliser 2010-2014, med hjälp av SARA:SV (B-SAFER, Kropp, Hart & Belfrage, 2008, 2010) och de initiala strategier för riskhantering som föreslagits i riskbedömningsprocessen.

Undersökningsgruppen består av en landsbygdsgrupp, Västernorrland (N = 456) och en glesbygdsgrupp, Jämtland (N = 196), samt en jämförande grupp från storstadsmiljö som insamlats under liknande förhållanden under samma tid vid polismyndigheten i Stockholm (N=564).

För att undersöka allvarlighetsgrad av anmälningar om partnervåld definierade vi det mest allvarliga våldet som grov kvinnofridskränkning då det inbegriper både fysiskt och psykiskt våld som upprepas under längre tid. Därefter ansågs alla former av fysiskt våld som allvarligt och därefter det psykiska våldet. Det är viktigt att komma ihåg att alla former av våld uppfattas som allvarligt mot den utsatta, men de resurser som finns att skydda de utsatta är begränsade och prioriteringar görs utifrån allvarlighetsgrad av våldet och vi såg det därför som intressant att undersöka förekomsten av olika allvarlighetsgrader av våldet. Resultatet visade att i glesbygd anmäldes allvarligare former av partnervåld än i landsbygds – eller stadsmiljö. I glesbygd var 39% av anmälningarna grovkvinnofridskränkning (31% i landsbygd, 18% i stadsmiljö), 47% misshandel eller sexualbrott (50% i landsbygd, 63% i stadsmiljö) och 14% olaga hot (18% i landsbygd, 18% i stadsmiljö).

Resultaten visar även att det finns en skillnad baserad på geografiska förhållanden om befolkningstäthet vad avser bedömd risk och förekomst av riskfaktorer. Det förekom fler risk- och sårbarhetsfaktorer för partnervåld i glesbygd, vilket är förväntat då allvarlighetsgraden också var högre. Riskfaktor 3. *Upptäckning* och sårbarhetsfaktor 13. *Dålig tillgång till social och professionell hjälp* hade större betydelse för ökad risk på landsbygden medan i storstadsmiljö var riskfaktor 2. *Hot och/eller avsikt att utöva allvarligt våld* och sårbarhetsfaktor 12. *Extrem rädsla för gärningsmannen som gör offret irrationell* av större betydelse för ökad risk.

Av de 681 ärenden som kunde följas upp avseende utfallet av anmälan i Västernorrland och Jämtland visade det sig att förundersökningen lades ned i 64% av ärenden, där den mest förekommande anledningen var att brott kan ej styrkas (74%). Några ärenden (6%) var under pågående utredning, vilket innebar att totalt väcktes åtal i 30% av de inkomna ärendena under perioden. Av de 203 ärenden som gick till åtal dömdes 196 (97%) gärningspersoner. I 48 ärenden saknades information. De som dömdes för brott dömdes till; fängelse (37%), skyddstillsyn (26%), villkorlig dom (19%), rättspsykiatrisk vård (3%), böter (12%), åtalsunderlåtelse (0.5%), slutet ungdomsvård (0.5%) och strafföreläggande (2%). Det var fler som dömdes för de anmälda brotten i Jämtland (34%) än i Västernorrland (27%) (OR = 1.6; 95% C.I. = 1.1-2.3).

Av de 711 gärningspersoner som kunde följas upp avseende återfall i brott, noterat i BR, MR eller via en ny genomförd riskbedömning, återföll nästan hälften i ny brottslighet. De återföll i generell kriminalitet eller i partnervåldsrelaterad kriminalitet, några återföll i båda där det partnervåldsrelaterade återfallen har noterats som huvudbrott för återfall. I ny brottslighet mot henne återföll 19%, i annat partnervåld 1%, i annan generell kriminalitet 20%, i annan våldsbrottslighet 5%, i kriminalitet där information saknas om utsatt 2%. Arton ärenden kunde inte följas upp till följd av avsaknad av information om gärningspersonen. Manliga och kvinnliga gärningspersoner återföll i samma utsträckning och det var heller ingen skillnad avseende återfall i nytt partnervåld utifrån landsbygd eller glesbygdsmiljö. Ingen skillnad fanns heller mellan de som var dömda för de rapporterade brotten eller inte.

Av de riskbedömningar som gjordes visade resultaten på en skillnad mellan bedömd risk och återfall i brott mot henne. Av de med förhöjd risk (medel 24% eller hög 21%) återföll fler än de som bedömdes med låg risk 15% för akut risk för återfall. När det gäller risk för allvarligt eller dödligt våld kunde däremot ingen skillnad noteras.

Det var stora problem med uppföljning av de skyddsåtgärder som faktiskt sattes in då polisen inte hade fasta rutiner för hur detta skulle dokumenteras och följas upp, därav att vi med säkerhet enbart kunde följa upp de riskhanteringsåtgärder som initierades i anslutning till riskbedömningen med undantag av utfall av ansökningar om kontaktförbud vilka redovisas separat. De skyddsåtgärder som till största del rekommenderades i anslutning till riskbedömningen var; allmän anmälan till socialtjänsten (19%) samt specifikt ”barn i fara” (14%), kontakt med brottsofferjour (17%) eller kvinnojour (18%), erbjudande om ett målsägarbiträde (37%), initierande av kontaktförbud (33%), genomförande av ett

säkerhetssamtal (32%), skyddat boende (7%) samt larpaket (5%). I cirka vart fjärde ärende (27%) föreslogs ingen skyddsåtgärd vid tillfället för riskbedömningen, i Västernorrland var det fler ärenden (30%) där ingen åtgärd föreslogs jämfört med Jämtland (19%) (OR = 1.8; 95% C.I. = 1.2-2.8). Polisen i glesbygdsområden föreslog fler riskhanteringsstrategier för de utsatta än vad de gjorde för de på landsbygden. Till exempel var polisen sju gånger mer benägna att initiera ett säkerhetssamtal med den utsatta i glesbygd än på landsbygden.

(se Strand & Storey, manus; Strand & Storey, manus)

Subtyper av partnervåldsförövare

Forskning har sedan länge konstaterat att partnervåldsförövare inte kan betraktas som en homogen grupp av gärningspersoner. Snarare har sådana förövare olika karaktäristika och riskfaktorer för utövandet av partnervåld. Mot bakgrund av detta var syftet med föreliggande delstudie att beskriva och jämföra två av de vanligaste subtyperna av partnervåldsförövare som identifierats i tidigare forskning: den antisociala förövaren, vilka definierades som de förövare som är våldsamma både mot sin partner men även mot andra såsom grannar, vänner eller främlingar samt/eller begår annan kriminalitet, och familjevåldsförövaren, vilka definierades som de förövare som begränsar sitt våldsamma beteende enbart mot partnern/inom familjen och inte begår annan kriminalitet. Kortfattat kan antisociala förövare beskrivas som generellt våldsamma, medan familjevåldsförövare kan beskrivas som icke generellt våldsamma. Dessa två subtyper jämfördes med avseende på 1) demografiska och juridiska variabler, 2) riskfaktorer för upprepat partnervåld, 3) bedömd risk för återfall och om denna risk påverkades av specifika riskfaktorer som förekom för respektive subtyp, 4) återfallsfrekvens i nytt partnervåld och typ av återfallsbrott, samt 5) tidsmässiga aspekter av sådant återfall.

Materialet som studien baserades på utgjordes av polisiära riskbedömningar (N=657) genomförda med SARA:SV. Partnervåldsförövare där riskfaktor 6. Frekvent annan icke partnervåldsrelaterad kriminalitet i SARA:SV förekom helt eller delvis kategoriserades som antisociala (n = 341), resterande partnervåldsförövare kategoriserades således som familjevåldsförövare (n = 316). För att undersöka återfall i ny brottslighet baserades resultaten på de partnervåldsförövare där en SARA:SV-bedömning genomförts samt att de var sökbara i polisens Misstanke- och Belastningsregistret (MR och BR). Av det ursprungliga urvalet på 657 förövare var 29 förövare ej sökbara i MR/BR. Därmed utgjordes urvalet i denna uppföljningsstudie om återfall i partnervåld av 628 förövare. Dessa kategoriserades i subtyperna den antisociala förövaren (n = 327) och familjevåldsförövaren (n = 301) enligt samma tillvägagångsätt som beskrivits ovan.

Resultaten visade att antisociala partnervåldsförövare var något yngre, i mindre utsträckning hade en invandrarbakgrund, samt i större utsträckning var polisanmälda för psykologiskt partnervåldsrelaterad brottslighet som t.ex. olaga hot och ofredande, jämfört med familjevåldsförövare. Vidare visade resultaten att samtliga riskfaktorer i SARA:SV, förutom 1. Våld, var mer frekvent förekommande hos antisociala partnervåldsförövare än hos familjevåldsförövare. Med hjälp av ytterligare statistiska analyser kunde konstateras att de

antisociala förövarna i större utsträckning uppvisade psykosociala riskfaktorer för partnervåld (riskfaktorerna 6-10 i SARA:SV), jämfört med familjevåldsförövarna. Antisociala partnervåldsförövare hade även en högre bedömd risk för återfall i både akut och allvarligt/dödligt våld.

Vidare genomfördes analyser för att identifiera om det fanns specifika riskfaktorer som påverkade den bedömda risken för akut och allvarligt/dödligt våld inom varje subtyp. För de antisociala partnervåldsförövarna bedömdes risken för akut partnervåld som högre om riskfaktorerna 2. *Hot och/eller avsikt att utöva allvarligt våld* och 3. *Upptäckning av det hotfulla och våldsamma beteendet* fanns närvarande. Vidare bedömdes risken för allvarligt/dödligt våld som högre för de antisociala förövarna om riskfaktorn 3. *Upptäckning* fanns närvarande. För familjevåldsförövaren bedömdes risken för akut partnervåld som högre om 5. *Attityder som stöder/ursäktar partnervåld* fanns närvarande. Risken för allvarligt/dödligt våld bedömdes som högre för familjevåldsförövaren om 2. *Hot och/eller avsikt att utöva allvarligt våld* och 7. *Allvarliga relationella problem* fanns närvarande.

Vad gäller återfall i nytt partnervåld visade resultaten att antisociala förövare återföll i större utsträckning än familjevåldsförövare (27% vs 13%). Sannolikheten att antisociala förövare återföll i nytt partnervåld var nästan tre gånger högre jämfört med familjevåldsförövare (OR = 2.5; 95% C.I. = 1.7-3.8). Vidare visade resultaten att antisociala förövare i större utsträckning återföll i både psykiskt våld t.ex. olaga hot och stalkning, och fysiskt våld t.ex. misshandel och grov kvinnofridskränkning.

Utöver detta påvisade resultaten i denna studie att majoriteten av de antisociala förövarna (67%) och familjevåldsförövarna (77%) som återföll i partnervåld, gjorde detta inom det första året efter polisanmälan. Detta innebär att det första året efter att ett partnervåldsrelaterat brott kommit till polisens kännedom utgör en kritisk period där risken för upprepat partnervåld är som störst. Vidare kunde konstateras att antisociala partnervåldsförövare hade en längre kritisk period för återfall. Detta visade sig genom att efter det första året efter polisanmälan återföll färre familjevåldsförövare jämfört med antisociala förövare. Antisociala förövare påvisade en tre gånger så hög risk att återfalla under perioden efter det första året från polisanmälan (OR = 3.2; 95% C.I. = 1.5-6.7) jämfört med familjevåldsförövare.

(För mer detaljer kring resultaten se: Petersson, Strand & Selenius, 2016; Petersson & Strand, manus; Petersson, manus)

Åklagares arbete med kontaktförbud som en skyddsåtgärd vid partnervåld

Syftet med föreliggande delstudie var att undersöka och redogöra för hur åklagare arbetar med ärenden gällande partnervåld, stalkning och hedersrelaterat våld. De specifika frågeställningarna för studien var: Hur sker samarbetet mellan åklagare och polis i ärenden gällande partnervåld, stalkning och hedersrelaterat våld? Hur upplever åklagare sitt arbete med kontaktförbud? Hur och i vilken utsträckning använder åklagare polisens strukturerade riskbedömningar som underlag för beslut om kontaktförbud i ärenden gällande partnervåld, stalkning och hedersrelaterat våld?

Den latent innehållsanalysen resulterade i tre gränsöverskridande teman som genomsyras av att åklagarnas arbete med partnervåld, stalkning och hedersrelaterat våld innebär ständiga dilemman och kräver kompromisser. Teman presenteras nedan och illustreras tillsammans med citat från intervjuerna med åklagarna.

Det enskilda ärendet

Åklagarna beskrev hur de ständigt balanserar målsägandens skyddsbehov å ena sidan, mot att de ska driva en brottsutredning å andra sidan. Åklagarna framhöll sin primära funktion som förundersökningsledare i brottmål, vilket kan komma i konflikt med att de samtidigt ska arbeta brottsförebyggande genom att utfärda kontaktförbud:

Då har det hänt att jag har sagt att är det inget akut problem just nu så kanske du inte behöver ha något kontaktförbud just nu//då har jag avskrivit ansökan om kontaktförbud efter ah eller sökanden då har uppgett det då att vi avvaktar och så tar man det i ett senare skede när man har kommit längre i själva brottsutredningen. (Åklagare 5)

Flera av åklagarna beskrev att de i samråd med polis och målsäganden därför beslutar om att avvakta med kontaktförbudsansökan till ett senare skede i utredningen. Konsekvenserna därav kan dock bli att målsäganden, skyddspersonen, inte är skyddad under en kritisk period när brottsutredningen initieras och eventuella överträdelser kan därför inte tas i beaktning.

Organisering av resurser

Polisen beskrevs som en viktig tillgång, särskilt i brottmålsutredningen då deras insyn i ärendet upplevdes som värdefull. Brottsutredning och kontaktförbudsärenden beskrevs dock som två separata utredningsförfaranden, samtidigt som de framhölls vara beroende av varandra. Även om åklagarna upplevde att det alltid är möjligt att fatta ett beslut om kontaktförbud, upplevdes riskbedömningen vara ett svårt moment. Flera av åklagarna beskrev en osäkerhet kring hur de ska hantera riskbedömningen, vilket tar sig i uttryck genom att de fattar beslut utifrån magkänsla:

Jag kan ju alltid fatta ett beslut men sen hur den det beslutsunderlaget om det speglar verkligheten till nittio eller till femtio procent eller till hundra procent det vet ju inte alltid kanske vi men vi hoppas ju att vi når så långt upp som möjligt. (Åklagare 1)

Majoriteten av åklagarna tycks vara medvetna om att det kan finnas en polisiär riskbedömning i ett brottmål. Dock tycks det saknas en klar förankring mellan åklagare och polis vad riskbedömningen syftar till och på vilket sätt den skulle kunna användas i åklagarnas arbete.

Tolkningsutrymme

Tre av de fem åklagarna som intervjuades hade arbetat såväl före som efter lagändringen 2011 och ingen av dem upplevde att lagändringen påverkat deras arbete nämnvärt förutom att

tidsfristen kring handläggning av kontaktförbud blivit mer uppstramad. Ingen av åklagarna som intervjuades hade direkta synpunkter på hur lagen om kontaktförbud var utformad eller de rekvisit som finns uppställda. Dock lyftes flertalet svårigheter med lagens tillämpning av samtliga åklagare under intervjuernas gång. Flera av åklagarna upplevde att det enda sättet att förebygga framtida våld är att frihetsberöva den potentiella förbudspersonen, varför anhållan och häktning beskrivs som ett mer naturligt sätt att hantera en riskfylld situation:

Det här med fotboja det tillämpas ju aldrig och det är ju man har ju ett instrument som man aldrig använder sig av för att man sätter kravet så högt så vid det laget är personen häktad för längesen och det kan jag tycka är ett misslyckande från lagstiftningens sida. (Åklagare 4).

Sammanfattningsvis innebär åklagarnas arbete med kontaktförbud ständiga ställningstaganden och kompromisser. Av resultatet framkommer att polisens riskbedömning sällan ligger till grund för beslutsfattande om kontaktförbud vilket av åklagarna beskrivs ha flera olika anledningar. Den primära diskrepansen tycks dock finnas i avsaknad av tydliga rutiner när det gäller samarbete mellan åklagare och polis i kontaktförbudsansökningar, där den polisiära riskbedömningens nytta ännu inte har implementerats.

(se Fröberg, Strand & Storey, manus).

Kontaktförbud

Kontaktförbuden utgör en viktig del i riskhanteringen avseende skyddet av de utsatta. I föreliggande delstudie var syftet att undersöka utfallet av de ansökningar om kontaktförbud som lämnats in till åklagare under 2011-2012 där motivet till ansökan var partnervåldsrelaterat. Materialet bestod således av 538 ansökningar om kontaktförbud som antingen var primärt eller sekundärt relaterade till partnervåld, av dem var 302 (35%) ansökningar relaterade till ett partnervåldsärende där en riskbedömning med SARA:SV genomförts på den primärt utsatta. Lite mer än hälften (N=326, 61%) av ansökningarna som gjorts var för ett unikt första tillfälle och den andra delen bestod av ansökningar om en förlängning av befintligt kontaktförbud eller ytterligare ett kontaktförbud senare (N=212, 39%).

Totalt beviljades 171 (32%) ansökningar av partnervåldsrelaterade ärenden ett kontaktförbud, medan 325 (60%) ärenden avslogs av åklagaren och 41 ärenden (8%) återkallades eller upphävdes. I ett ärende saknas information om utfall. Analysen av unika ärenden följer siffrorna för analysen av det totala antalet även om de omfördelar sig något. Beviljandegraden för den första ansökan är 28% (N=82) och ökar till 44% (N=89) för nästkommande ansökningar (OR=2.0; 95% C.I. = 1.4-2.9), d.v.s. har en ansökan beviljats vid ett tillfälle är det mer än dubbelt så vanligt att den nästkommande ansökan beviljas, vilken mest troligt innefattar en förlängning av befintligt kontaktförbud. För de 493 ärenden som behandlades fick ett beslut meddelades beslutet i medeltal inom 7 dagar (m=6.6, sd=8.0, R=0-85).

Analysen delades därefter på respektive myndighet för att se om det förelåg några skillnader mellan de två. Det fanns en skillnad mellan Jämtland och Västernorrland, där 16% (N=33) av

ansökningarna i Jämtland beviljades jämfört med 49% (N=138) i Västernorrland (OR=5.1; 95% C.I. = 3.3-7.9). Det var fem gånger vanligare att ett partnervåldsärende blev beviljat ett kontaktförbud i Västernorrland än i Jämtland. Det var även en skillnad i beviljandegrad avseende unika ärenden och de som ansökte om kontaktförbud senare. Totalt i Jämtland var det 143 unika ärenden där 15% (N=21) beviljades ett kontaktförbud, medan av de 150 unika ärenden som ansökte i Västernorrland var motsvarande beviljandegrad 41% (N=61) (OR=4.0; 95% C.I. = 2.2-7.0). I Jämtland var det ingen skillnad i beviljandegrad avseende den unika ansökan (15%) eller den nästkommande ansökan (17%), medan det var en skillnad i Västernorrland där 41% i den unika ansökan erhöll ett kontaktförbud mot 58% i den nästkommande ansökan (OR=2.0; 95% C.I. = 1.2-3.2).

Av de 517 riskbedömningar som genomfördes av polisen med SARA:SV under 2011 och 2012 på 464 unika ärenden har en ansökan om kontaktförbud genomförts för 135 (29%) av de partnervåldsrelaterade ärendena. De har legat till grund för ansökningar avseende den primärt utsatta men även sekundärt utsatta som barn, släkt och vänner, totalt med unika ärenden och upprepade ärenden hade 279 sådana ansökningar om kontaktförbud genomförts. Det var mer vanligt att ansökan beviljades om det fanns en riskbedömning genomförd med SARA:SV innan (42%) än om det inte fanns någon (25%) (OR=2.2; 95% C.I. = 1.5-3.2). Vid en analys om unika ärenden kvarstod resultatet, det var mer än dubbelt så vanligt att ett kontaktförbud utfärdades (36%) om det fanns en riskbedömning gjord än om det inte fanns en (21%) (OR=2.2; 95% C.I. = 1.3-3.7). För upprepade ansökningar fanns det inga skillnader avseende om det fanns en riskbedömning gjord innan eller inte, 44% beviljades ett kontaktförbud vid den upprepade ansökan.

Analysen av antalet beviljade kontaktförbud utifrån genomförda riskbedömningar var relativt sett höga (58% i Västernorrland och 23% i Jämtland) men det fattas ändå en hel del beslut om avslag, speciellt i Jämtland. Det var ungefär lika många av de som bedömts ha en låg, medel eller hög risk för nytt partnervåld som fick ett kontaktförbud beviljat. Det innebär att den information kring risk som polisen har tagit fram inte åtföljdes fullt ut av åklagarna.

Av de 538 ärenden där ett kontaktförbud ansöktes om i ett partnervåldsrelaterat ärende återföll 48% i ny brottslighet där 15% återföll i ny kriminalitet mot den utsatta. För 8% var återfallen oklara mot vem det riktat sig mot och i 25% var återfallen riktade mot någon annan. Ett kontaktförbud är avsett att fungera som en skyddande riskhanteringsstrategi för den utsatta och vidare analys görs därför på de som återföll mot skyddspersonen. Det var fler unika offer som utsattes igen av förbudspersonen från de som blev beviljade (23%) jämfört med de som ej blev beviljade (10%) ett kontaktförbud (OR=3.0; 95% C.I. = 1.5-6.1). Vid återupprepad ansökan följde samma mönster då de som beviljades ett kontaktförbud återutsattes i större utsträckning (25%) jämfört med de som ej blev beviljade (11%) (OR=2.6; 95% C.I. 1.2-5.4), dvs. om förbudspersonen har överträtt kontaktförbudet och begått ett brott en gång mot den utsatta är det troligt att hen gör det igen. Det visar på att hen inte bryr sig om de regler och förordningar som finns. Vid en analys av utfallet vid respektive myndighet visar resultatet att det var färre som utsattes igen i Jämtland av de som ansökt om ett kontaktförbud (8%) än i Västernorrland (19%) (OR=2.6; 95% C.I. = 1.5-4.5).

Slutsatsen i denna delstudie är att beviljandegraden av kontaktförbud skiljde sig åt mellan de båda polismyndigheterna, vilket innebar att polisen måste arbeta med kontaktförbud som en skyddsåtgärd på olika sätt i respektive län. För de skyddspersoner där en riskbedömning med SARA:SV genomförts var det dubbelt så många som beviljats ett kontaktförbud än de som ej hade en riskbedömning gjord även om grad av risk inte visade på någon skillnad i beviljandegrad. De skyddspersoner som beviljades ett kontaktförbud återutsattes i högre utsträckning än de som inte beviljades ett. Det kan till stor del bero på att det inte räcker med ett kontaktförbud som enda skyddsåtgärd för många som är utsatta för partnervåld, åtgärden behöver kombineras med andra åtgärder. Det är här det är viktigt med samverkan mellan polis och åklagare så att det mest effektiva skyddet kan utverkas för de som utsätts.

(se Strand, manus)

Övergripande analys

I denna avslutande del av rapporten sammanställs en kort analys av de forskningsresultat som besvarar frågeställningarna som ställdes upp för projektet.

Hur stor är följsamheten mellan polisiära riskbedömningar och åtföljande förslag till skyddsåtgärder i förhållande till åklagares faktiska beslut? Och i hur hög grad följer åklagarna polisens rekommendationer?

Dessa frågeställningar berör i första hand ansökningar av kontaktförbud, vilka initieras av polisen i deras riskbedömning men där beslut om beviljande fattats av åklagare. Under arbetets gång har vi överlag sett en bra samverkan mellan polis och åklagare. Samarbetet har skiftat under projektets gång, mycket till följd av organisatoriska utmaningar för de olika verksamheterna. Under de sista åren i projektet har vi noterat att samarbetet fungerat bättre även om de organisatoriska utmaningarna har blivit än mycket större, vilket framgår av resultaten från intervjuerna med åklagarna. Under de första åren av projektet fanns det dock ingen tydlig organisation kring brottsoffersamordning hos polisen vilket då innebar att samarbetet byggdes mer utifrån personlig basis. När brottsofferarbetet organiserades påbörjades ett uppbyggnadsarbete som inte enbart vilade på personlig basis utan mer på organisatorisk nivå. Individens roll var fortfarande central för samverkan men den underlättades av det organisatoriska ramverket, vilket våra studier om samverkan visade på. I studien om åklagares uppfattningar om samverkan framkommer en mycket positiv bild av viljan till samverkan och möjligheter att arbeta tillsammans. Det som upplevdes som svårigheter är att lagrummet styr förutsättningarna för samarbetet i mycket hög grad och det kan ibland vara svårt att kombinera, t.ex. upplevde åklagarna svårigheter i balansen mellan brottsutredning och beslut om kontaktförbud.

Resultaten visade att mer än hälften (58%) av ansökningarna om kontaktförbud i partnervåldsrelaterade ärenden i Västernorrland som hade en riskbedömning gjord av polisen blev beviljade, vilket är ett tecken att åklagarna delvis följde de rekommendationer polisen gett om skyddsåtgärder. Det var dubbelt så vanligt att få ett kontaktförbud beviljat om det fanns en riskbedömning gjord än om det inte fanns en. Detta tyder på att polisen hade funnit

ett sätt att kommunicera sina riskbedömningar till åklagarna utan att lämna ut material kring de utsatta eller deras situation och åklagarna hade lyssnat till deras arbete. Dock har åklagarna inte tagit del av riskbedömningarna och resultaten visade också att grad av risk inte påverkade åklagarnas beslut. En annan sak vi såg var att om de utsatta hade fått en ansökan beviljad ökade möjligheten avsevärt att få nästa ansökan beviljad. Det innebär att om ansökan väl är beviljad är den skyddsåtgärden ett bra exempel på vad polisen kan följa upp och arbeta med för att hjälpa den utsatta under en längre tid.

Viktigt att komma ihåg är att målet inte är att 100% av alla ansökningar om kontaktförbud ska beviljas, det är en prövning som åklagare ska göra. Men när en riskbedömning är gjord och polisen initierar att ett kontaktförbud skulle vara en bra skyddsåtgärd för den utsatta är det av största vikt att det kommuniceras till åklagarna. I de fallen kan åklagarna använda sig av utfallet av den gedigna riskbedömning som polisen har gjort för att ingå som en del i att ta ställning till beviljande eller avslag. De behöver inte börja om från början och göra en helt ny riskbedömning. Den kvalitativa studien påvisade att det fanns en stor vilja att arbeta med dessa frågor men att det uppstod en hel del svårigheter. Bland annat framkom det att det var svårt för åklagarna att balansera brottsutredningen mot behovet av skydd. Det ska också nämnas att alla åklagare som intervjuades inte var med och påverkade besluten som vi fann angående kontaktförbuden 2011-2012.

Det var fyra gånger vanligare att åklagare i Västernorrland beviljade partnervåldsrelaterade kontaktförbudsansökningar än i Jämtland. Detta tyder på att åklagarna i Västernorrland mer tydligt följde polisens arbete och jobbade mer gemensamt för att skydda den utsatta under 2011 och 2012. I Jämtland kan det vara så att det under 2011 och 2012 fanns något organisatoriskt hos åklagarna som gjorde att det var så pass få ansökningar som beviljades. Det ligger anmärkningsvärt lågt i landet vad avser beviljandegraden för denna period. Det finns nationella riktlinjer för hur åklagare ska arbeta med utfärdande av kontaktförbud men dessa är inte styrande utan gäller som just riktlinjer. Den tolkning som hade gjorts i Jämtland under dessa två år kan möjligtvis ha varit relativt snäv och det i sin tur kan ha resulterat i väldigt få beviljade ansökningar. Antalet beviljade kontaktförbud utifrån polisens genomförda riskbedömningar var relativt sett höga (58%) i Västernorrland i förhållande till Jämtland (23%). Detta innebar att den information kring risk som polisen hade tagit fram inte åtföljdes i lika stor utsträckning av åklagarna. Det kan finnas många anledningar till detta. Men framförallt var det en väldigt låg beviljandegrad i Jämtland. Detta kan till viss del tillskrivas de åklagare som arbetade med frågorna vid den aktuella tidpunkten men det kan även vara så att det speglar resultatet väldigt tydligt i förhållande till den problematik som finns i glesbefolkade områden. Det är mycket svårt att jobba med kontaktförbud i glesbygd. Även om ytorna är stora kan det vara så att de gemensamma samhällsytorna är starkt begränsade. Det innebär att för att ett kontaktförbud ska få en verkan behöver skyddspersonen flytta till ett större samhälle där det finns möjligheter att inte stöta på varandra av misstag. I en liten ort där det enbart finns en mataffär blir det till exempel svårt att utfärda ett utvidgat kontaktförbud då det i praktiken blir omöjligt att kunna följa det om inte någon av parterna flyttar från orten.

Hur ser återfallsfrekvensen ut i nytt partnervåld i förhållande till de polisiära riskbedömningarna, och åklagarnas vidtagna åtgärder?

I den analys som gjorts av resultaten framkommer att cirka var femte gärningsperson återföll i nya brott mot den utsatta, utifrån vad som kom till polisens kännedom. Återfallsfrekvensen var lika hög oberoende av kön på gärningspersoner, landsbygd eller glesbygdsmiljö eller om de var dömda för de rapporterade brotten eller inte. Vidare påvisades att återfallsfrekvensen skiljde sig åt mellan olika typer av partnervåldsförövare. De antisociala förövarna återföll i större utsträckning i nytt partnervåld jämfört med de förövare som enbart var våldsamma mot familjemedlemmar.

När det gäller den bedömda risken var återfallen fler när det gällde de ärenden som bedömdes med förhöjd risk för akut risk men ingen skillnad fanns vad avsåg risk för allvarligt eller dödligt våld. Återfallsfrekvensen behöver dock analyseras vidare i förhållande till vilka skyddsåtgärder som sattes in. Det kan konstateras att de ärenden som bedömdes med förhöjd risk, dvs. medelhög risk (78%) och hög risk (82%), fick mer förslag till skyddsåtgärder än de som bedömdes med låg risk (70%). Det var dock stora problem med uppföljning av de skyddsåtgärder som genomfördes då de inte var dokumenterade enligt någon fastslagen rutin. Det i sin tur gör att vi inte kunde få valida data på vad som faktiskt genomförts i varje ärende annat än för kontaktförbuden. De flesta skyddsåtgärder som initierades var kontakter med andra verksamheter och organisationer som kunde hjälpa de utsatta, t.ex. socialtjänsten, kvinnojour eller brottsofferjour. Polisen initierade även säkerhetssamtal med de utsatta i vart tredje fall medan mer ingripande åtgärder i form av skyddat boende, larpaket, skyddade personuppgifter och kontaktförbud förekom i lägre utsträckning. I cirka vart fjärde ärende föreslogs ingen skyddsåtgärd vid tillfället för riskbedömningen.

Polisen i Jämtland föreslog generellt fler riskhanteringsstrategier än polisen i Västernorrland. I Jämtland var polisen sju gånger mer benägna att initiera ett säkerhetssamtal med den utsatta än i Västernorrland. Detta resultat understryker förmodligen vikten av att de utsatta i glesbygd i mycket högre grad måste hantera sin situation själva då polisen inte, på grund av t.ex. avstånd, kan skydda dem i samma utsträckning som i tätbefolkade centralorter, vilket polisen är väl medveten om. För utsatta i glesbygd kan det ta lång tid för polisen att nå de utsatta utifrån att de i många fall har långt att åka. Det innebär att de utsatta behöver ha en riskhanteringsplan för hur de ska agera när de utsätts för våld och där de inväntar hjälp från polis.

Av de som beviljades ett kontaktförbud återutsattes 23% i ny partnervåldsrelaterad brottslighet mot 10% av de som ansökt men ej blev beviljade. Detta tyder på att det dels behöver ske en bättre uppföljning av skyddspersonerna, dels att vidare analyser av materialet behöver göras för att kunna utreda när i tid återfallen sker och vad som är orsak och verkan när det gäller effekt av kontaktförbuden. Att utvärdera effekten av kontaktförbud är mycket komplicerat. En viktig del av en effektutvärdering är att först besluta om definition av effekt. Återfall i ny brottslighet är en del att undersöka, men livskvalitet är också ett viktigt mått att ta hänsyn till när effekten av kontaktförbud undersöks. Kombinationen av kontaktförbud med

andra skyddsåtgärder behöver också undersökas vidare. Det går i detta läge inte att tydligt säga vad som orsakar vad.

Finns det kopplingar mellan olika slags riskfaktorer och hur åklagare och polis bedömer risk? Och, hur slår detta ut?

Det förekom fler risk- och sårbarhetsfaktorer för partnervåld i glesbygd, vilket är förväntat då allvarlighetsgraden av de anmälda partnervåldsrelaterade brotten också var högre. Riskfaktor 3. *Upptäckning* och sårbarhetsfaktor 13. *Dålig tillgång till social och professionell hjälp* hade större betydelse för ökad risk medan i storstadsmiljö var riskfaktor 2. *Hot och/eller avsikt att utöva allvarligt våld* och sårbarhetsfaktor 12. *Extrem rädsla för gärningsmannen som gör offret irrationell* av större betydelse för ökad risk. Detta innebär att när riskbedömningar görs behöver ett särskilt fokus finnas på dessa riskfaktorer då de har större betydelse för bedömning av risk. Som vi också kunde se initieras säkerhetssamtal i större utsträckning i glesbygd till följd av att de har sämre tillgång till social och professionell hjälp än de som bor i mer befolkade miljöer. Det finns fler förklaringsmodeller till svårigheterna att få tillgång till den mer professionella hjälpen. Det finns även ytterligare en begränsning i glesbygd utifrån att många känner varandra eller känner till varandra. Det kan då, till följd av normaliseringsprocessen, vara extra svårt för den utsatta att be om hjälp vad avser partnervåld om de inte vill prata med någon de känner.

Även den andra delen i riskbedömningen som behandlar de psykosociala riskfaktorerna hos gärningspersonerna, visade sig ha mindre betydelse i glesbygd än i landsbygd, vilket kan visa på att det är svårare att leva i glesbygd utifrån de sociala förutsättningar som finns. Det kan t.ex. vara svårare att få arbete i glesbygd än i staden, vilket gör att den typen av riskfaktor inte är lika betydande då fler individer uppvisar den utan att de begår partnervåld. Resultaten visade på att de utsatta i glesbygd anmäler sin partner för partnervåldet efter att det har pågått under väldigt lång tid och när det trappas upp. Rubriceringen blir därför i större utsträckning grov kvinnofridskränkning då de utsatta har samlat ihop en mängd händelser till anmälan. En tänkbar analys av storstadsmiljön kan vara att det finns tillgång till social och professionell hjälp i större utsträckning och då kan de utsatta fångas upp tidigare i sin utsatthet och erbjudas det stöd som behövs för att kunna hantera sin situation och de gör därmed en anmälan i ett tidigare skede.

Resultaten visar även att det finns tydliga samband mellan olika typer av riskfaktorer och den risk som bedöms. I föreliggande arbete har bland annat påvisats att partnervåldsförövare som kan beskrivas som antisociala uppvisade samtliga riskfaktorer i SARA:SV i större utsträckning än partnervåldsförövare som kan beskrivas som enbart våldsamma inom familjen. De antisociala förövarna bedömdes även av polisen som innehavande av högre risk för återfall i akut samt allvarligt/dödligt våld. Antisociala förövare återföll också i större utsträckning i nytt partnervåld. Det är av stor vikt att identifiera de två olika typerna av förövare då den informationen kan hjälpa polisen i sitt arbete med riskbedömning om vilka riskfaktorer som är av stor betydelse för den specifika subtypen.

Praktiska implikationer

Då möjligheten till att få ett kontaktförbud är dubbelt så stor om en riskbedömning är genomförd kan det innebära att fler riskbedömningar bör göras av polisen. Det behöver även utarbetas en mall för hur risk ska kommuniceras mellan polis och åklagare för att på bästa sätt hjälpa den utsatta. Det är också viktigt att den som är misstänkt får sina rättigheter tillgodosedda på bästa sätt och därför måste hela processen kring ansökan om kontaktförbud innehålla delar som avser både förbuds- och skyddspersonen. Att utfärda ett kontaktförbud är starkt integritetskränkande och ska enbart göras när det finns ett behov för det.

Tydliggörandet över hur behovet ser ut kan förbättras och kommuniceras bättre mellan polis och åklagare.

Det är tydligt att enskilda åklagare och poliser kan ha en väldigt stor påverkan i skyddsarbetet när det gäller att skydda utsatta i glesbygd. Det är då av ännu större vikt att följsamhet mellan polis och åklagare finns för att kunna arbeta med så bra skydd som möjligt. Det är få individer som arbetar med dessa frågor i glesbygd vilket innebär att den enskilde åklagaren och den enskilde polisen har mycket stor inverkan på utfallet. Det behöver finnas rutiner inom organisationerna som kan fånga upp och åtgärda avvikande händelser om det är något eller någon som inte fungerar. Efter perioden 2011-2012 har både polisen och åklagarna genomgått omorganisationer i de aktuella områden som studerats, vilket förmodligen innebär att de specifika problem som belysts i denna rapport inte längre föreligger. Däremot finns grundproblematiken kvar om hur viktigt det är att samverka i glesbefolkade områden för att nå bästa resultat i skyddandet av de utsatta. Resultaten i föreliggande arbete kan ses som en analys över hur det går när det inte fungerar så väl inom en miljö i ett glesbefolkat område.

När det gäller riskbedömningar som genomförs är ett bra första steg att identifiera vilken subtyp en partnervåldsförövare kan kategoriseras som. Med anledning av hur de två subtyperna skiljer sig åt gällande närvarande riskfaktorer för återfall i partnervåld, samt deras olika benägenhet att återfalla i sådant våld, bör partnervåldsärenden med en antisocial förövare ges mer resurser, d.v.s. fler skyddsåtgärder och brottsofferstödande insatser. Av resultaten kunde bland annat konkluderas att antisociala förövare i större utsträckning än familjevåldsförövare uppvisade fler riskfaktorer. Detta innebär att offensiva skyddsåtgärder riktade mot antisociala förövare bör vara mer omfattande och riktas mot fler riskfaktorer än de som implementeras i ärenden med en familjevåldsförövare. Detta blir särskilt tydligt då resultaten visade att antisociala förövare hade betydligt fler psykosociala riskfaktorer för våld närvarande. Det är därmed troligt att återfallsrisken för antisociala förövare skulle kunna minskas om interventioner riktades även mot dessa psykosociala riskfaktorer dvs. förmågan att ha en stabil och konfliktfri intim relation, arbetslöshet, missbruk, och psykiska problem.

Vidare visar resultaten tydligt att majoriteten av de förövare i båda subtyper som återföll i partnervåld, gjorde detta redan inom det första året efter polisanmälan. Det första året efter polisanmälan utgör därmed en kritisk period för återfall vilket motiverar att brottsofferstödande insatser bör vara långsiktiga, i syfte av att förhindra förnyad våldsutsatthet. Dock visade resultaten att antisociala förövare återföll i större utsträckning efter det första året, vilket innebär att sådana insatser bör vara än mer långsiktiga i ärenden

med antisociala förövare. Det innebär att skyddsåtgärderna behöver sättas in snabbt och de utsatta behöver följas upp under det första året i anslutning till den polisanmälan som genomförts medan i några ärenden behöver kontakten fortsätta under en längre tid. Dessa resultat påvisar att en ny riskbedömning behöver göras rutinmässigt ett år efter den första bedömningen gjorts i de ärenden där skyddsåtgärder initieras innan ärendet avslutas.

Polisen i de båda länen arbetar väldigt intensivt med att hjälpa de utsatta men de geografiska förhållanden som råder är problematiska då avstånden i sig gör skyddsarbetet svårt att genomföra. Det faktum att polisen i landsbygd och glesbygd inte har så stora resurser utifrån att de verkar i glesbefolkade områden gör det svårt att aktivt vara på flera ställen samtidigt. Det behövs fler individer som arbetar med frågorna. Det räcker inte med att konstatera att det behövs en viss andel tjänst för respektive område att jobba med frågorna, polisen behöver även säkerställa att det är fler individer som arbetar med frågorna. I storstadsregioner kan förstärkning kallas in, vilka med relativt kort varsel kan bistå med hjälp. Detta är inte möjligt i landsbygd och glesbygd då det tar lång tid att resa. Skyddspersoner kan därmed utsättas för en högre risk utifrån detta. Detta behöver tydliggöras i de riktlinjer som framarbetas om hur arbetet ska genomföras med brottsofferarbete i landsbygd och glesbygd.

Av de ärenden där åklagarna beviljade ett kontaktförbud återföll fler i ny partnervåldsrelaterad brottslighet än de som ej blivit beviljade. Det kan tyckas som ett bakvänt resultat som visar på att det är högre risk att utsättas för nytt brott OM ett kontaktförbud någon gång beviljats, men det behöver sättas i relation till att de som beviljas ett kontaktförbud kan i större utsträckning ha annan problematik, t.ex. kan de ha varit dömda för ett brott tidigare. Det innebär att den grupp som beviljas kontaktförbud kan ha en högre risk att begå nya brott rent generellt. Det kan även till stor del bero på att det inte räcker med ett kontaktförbud som enda skyddsåtgärd för många som är utsatta för partnervåld, åtgärden behöver kombineras med andra åtgärder. Det är här det är viktigt med samverkan mellan polis och åklagare så att det mest effektiva skyddet kan utverkas för de som utsätts. Om beviljande av kontaktförbud i större utsträckning grundades på de riskbedömningar som genomförts av polisen kan en bättre riskhantering genomföras för de utsatta. Beviljandegraden av kontaktförbud skiljde sig åt mellan de båda polismyndigheterna, vilket innebär att polisen måste arbeta med kontaktförbud som en skyddsåtgärd på olika sätt i respektive län.

Slutsats

Resultaten i föreliggande projekt har visat att det finns goda kunskaper om det partnerrelaterade våldet hos såväl polisen inom de båda polismyndigheterna som hos åklagarna. Kunskapen hos polisen kunde omsättas på ett bra sätt i de riskbedömningar som genomfördes och de initierade fler skyddsåtgärder för de utsatta med högre bedömd risk. Åklagarnas kunskaper på området tydliggjordes när de berättade om sina upplevelser av de svårigheter de stötte på i arbetet med att balansera brottsutredning och beslut om kontaktförbud.

Resultaten visade att olika riskfaktorer hade olika betydelse i de olika länen vilka kunde länkas till att bo i glesbefolkade områden. Att specifikt uppmärksamma närvaro av dessa

riskfaktorer är av stor vikt för att bättre kunna bedöma risk och vidta de mest effektiva skyddsåtgärderna för de utsatta. Polisen bör i sitt arbete med att bedöma risk för partnervåld särskilt notera om gärningspersonerna är antisociala förövare eller förövare som enbart är våldsamma mot familjen då vikten av förekomst av riskfaktorer skiljer sig åt mellan grupperna. Återfallen sker till största del under det första året och det är därför av vikt att följa upp de utsatta under den tiden och därefter göra en ny riskbedömning innan ärendet avslutas.

Resultaten visar också på att det saknas enhetliga rutiner för att dokumentera och utvärdera vilka skyddsåtgärder som initieras och vilka som sen genomförs. För att kunna förbättra arbetet med att skydda utsatta från att återutsättas behöver polisen bygga upp ett nationellt system som innebär att de kan utvärdera sin egen verksamhet. Denna utvärdering bör ske både lokalt och centralt. Goda exempel på fungerande metoder i olika kontext bör också särskilt noteras för att bygga upp en åtgärdsbank vilken kan inspirera andra när riskhantering ska initieras.

Det saknas även rutiner för hur den bedömda risken ska hanteras i samverkan mellan polis och åklagare. En tydlig rutin för hur risk ska kommuniceras mellan polis och åklagare bör tas fram i syfte att förbättra möjligheterna att uppnå en god riskhantering.

Kontaktförbud som skyddsåtgärd har inte visat sig vara en välfungerande metod att skydda de utsatta. Beviljandegraden var låg och de som erhöll ett kontaktförbud återföll i högre utsträckning än de som ej blev beviljat något. Riktlinjer i förhållande till bedömd risk behöver utformas för både polis och åklagare i användandet av kontaktförbud som åtgärd vid partnervåldsrelaterad brottslighet. Det är liten vits att använda den typen av åtgärd för förbudspersoner där den från början har låg förutsättning att fungera om den inte kombineras med något mer skydd.

Det finns tydliga skillnader mellan landsbygd och glesbygd avseende arbetet med att skydda de utsatta, där det finns en grundproblematik om lite resurser i glesbefolkade områden, vilket är av stor vikt att förhålla sig till. Enskilda individer får en potentiellt större inverkan på arbetet och det är därför av extra stor vikt att det finns en organisation med tydliga rutiner som kan hantera den problematik som kan uppstå.

Den övergripande slutsatsen i detta projekt är att det finns ett stort engagemang bland de som arbetar med att utreda, förebygga och skydda personer utsatta för partnervåld. Användandet av den strukturerade professionella metoden att bedöma risk har tydliggjort arbetet med att skydda de utsatta. De rutiner som införts vid polismyndigheterna under projekttiden har lett till en mer likvärdig behandling av de som utsatts för partnervåld. De svårigheter som framkommit under projekttiden är till stora delar av organisatorisk natur där främjandet av samverkan inom och mellan myndigheter behöver förbättras.

Förhoppningsvis kommer resultaten från föreliggande arbete att kunna användas i arbetet med att förbättra möjligheterna till att hjälpa de som utsätts för partnervåld i glesbefolkade områden.

Referenser

- Belfrage, H. (2008). Riskbedömningar och våldsprevention. I P. A. Granhag & S. Å. Christianson (red.). *Handbok i rättspsykologi* (ss. 467-478). Stockholm: Liber.
- Belfrage, H. & Strand, S. (2002). *Polisiär bedömning av risk för upprepat partnervåld. Resultat av ett års arbete med strukturerade riskbedömningar enligt SARA i Kalmar, Kronoberg och Blekinge län*. Sundsvall: Rättspsykiatriska Regionkliniken.
- Belfrage, H. & Strand, S. (2003). *Utveckling av ett riskinstrument för polisiär bedömning av risk för upprepat partnervåld (SARA:PV). Slutrapport från ett utvecklingsprojekt i Kalmar, Kronoberg och Blekinge län*. Sundsvall: Rättspsykiatriska Regionkliniken.
- Belfrage, H. & Strand, S. (2008). Structured spousal violence risk assessment: Combining risk factors and victim vulnerability factors. *International Journal of Forensic Mental Health Services*, 7(1), 39-46. DOI:10.1080/14999013.2008.9914402.
- Belfrage, H., & Strand, S. (2012). Measuring the outcome of structured spousal violence risk assessments using the B-SAFER: Risk in relation to recidivism and intervention. *Behavioral Sciences and the Law*, 30, 420-430.
- Belfrage, H., Strand, S., & Hasselborg, A-K. (2012). *SARA-modellen: Strukturerade vs ostrukturerade riskbedömningar vid polisanmält partnervåld. Implementering och utvärdering av strukturerade riskbedömningar för partnervåldsrelaterad brottslighet som en arbetsmetod hos polismyndigheterna i Västernorrland och Jämtland*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.
- Braun, V., & Clarke, V. (2013). *Successful qualitative research. A practical guide for beginners*. London: Sage.
- Breiding, M. J., Ziembski J. S. & Black, M. C. (2009). Prevalence of rural intimate partner violence in 16 US states, 2005. *Journal of Rural Health*, 25, 240-246.
- Brottsförebyggande rådet. (2007). *Besöksförbud: De berörda och deras erfarenheter* (Brå-rapport 2007:2). Stockholm: Fritzes.
- Brottsförebyggande rådet. (2014). *Brott i nära relationer: En nationell kartläggning* (Brå-rapport 2014:8). Hämtad 14 april 2016 från www.bra.se.
- Brottsförebyggande rådet. (2015). *Kontaktförbud: En utvärdering av ändringarna i lagen 2011*. (Brå-rapport 2015:3). Stockholm: Fritzes.
- Brottsförebyggande rådet. (2016a). *Klassificering av brott: Anvisningar och regler (version 4.2)*. BRÅ-rapport. Hämtad 23 november från http://www.bra.se/download/18.4c6bfd2115573fb537e26b28/1467291301553/2016_Klassificering_av_brott_v4.2.pdf
- Brottsförebyggande rådet. (2016b). *Statistikdatabasen över anmälda brott*. Hämtad 23 november 2016 från <http://statistik.bra.se/solwebb/action/anmalda/urval/sok>
- DeVries, K. M., Mak, J.Y.T., Garcia-Moreno, C., Petzold, M., Child, J. C., Falder, G., Lim, S., Bacchus, L. J., Engell, R. E., Rosenfeld, L., Pallitto, C., Vos, T., Abrahams, N., & Watts, C. H. (2013). The global prevalence of intimate partner violence against women. *Science*, 340, 1527-1528.

- Eckhardt, C., Holtzworth-Munroe, A., Norlander, B., Sibley, A., & Cahill, M. (2008). Readiness to change, partner violence subtypes, and treatment outcomes among men in treatment for partner assault. *Violence and Victims, 28*(4), 446-475.
- Edwards, K. M. (2015). Intimate Partner Violence and the Rural–Urban–Suburban Divide: Myth or Reality? A Critical Review of the Literature. *Trauma, Violence, & Abuse, 16*(3), 359-373 . DOI: 10.1177/1524838014557289
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2007). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing, 62*, 107-115.
- Fröberg, S., Strand, S., & Storey, J. (manus). High ambitions meet a difficult legislation – Swedish prosecutors’ experiences of cooperating with the police in cases regarding intimate partner violence.
- Garcia-Moreno, C., Pallitto, C., Devries, K., Stöckl, H., Watts, C., Abrahams, N., & Petzold, M. (2013). *Global and regional estimates of violence against women: Prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*. Geneva: World Health Organization.
- Graneheim, U. H., & Lundman, B. (2004). Qualitative content analysis in nursing research: concepts, procedures and measures to achieve trustworthiness. *Nurse Education Today, 24*, 105-112. Doi: 10.106/j.nedt.2003.10.001
- Howell, D. C. (2007). *Statistical Methods for Psychology, 7th ed.* Belmont, USA: Cengage Wadsworth ISBN-10:0-495-59785-6
- Hsieh, H-F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research, 15*, 1277-1288.
- Jordan, C. E., Pritchard, A. J., Wilcox, P., Duckett-Pritchard, D. (2008). The denial of emergency protection: Factors associated with court decision making. *Violence and Victims, 23*, 603-616.
- Johnson-Latham, G. (2014). Mäns våld mot kvinnor i ett globalt perspektiv. I G. Heimer, A. Björck, & C. Kunosson (red.), *Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar* (ss. 19-42). Lund: Studentlitteratur.
- Jordbruksverket (2016). Jordbruksverket. 2016-03-18 <http://www.jordbruksverket.se>
- Klein, A. R., & Crowe, A. (2008). Findings from an outcome examination of Rhode Island’s specialized domestic violence probation supervision program: Do specialized supervision programs of batterers reduce reabuse? *Violence Against Women, 14*(2), 226-246.
- Klein, A. R., & Tobin, T. (2008). A longitudinal study of arrested batterers, 1995-2005: Career criminals. *Violence Against Women, 14*(2), 136-157.
- Kropp, P. R., Hart, S. D., & Belfrage, H. (2008). *Bedömning av risk för upprepat partnervåld (SARA:SV: Version 2)*. Användarmanual. Sundsvall: Rättspsykiatriska Regionkliniken.
- Kropp, P. R., Hart, S. D., & Belfrage, H. (2010). *Brief spousal assault form for the evaluation of risk (B-SAFER) Version 2: User manual*. Vancouver: Proactive Resolutions.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Lin, S-C., Su, C-Y., Chou, F. H-C., Chen, S-P., Huang, J-J., Wu, G. T-E., Chen, W-J., Chao, S-S., & Chen, C-C. (2009). Domestic violence recidivism in high-risk Taiwanese offenders after the completion of violence treatment programs. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology, 20*(3), 458-472.

- Lindström, P. (2005). Violence against women in Scandinavia: A description and evaluation of two new laws aiming to protect women. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 5, 220-235.
- Loinaz, I. (2014). Typologies, risk and recidivism in partner-violent men with the B-SAFER: A pilot study. *Psychology, Crime & Law*, 20(4), 183-198.
- Lundgren, E., Heimer, G., Westerstrand, J., & Kalliokoski, A.-M. (2001). *Slagen dam. Mäns våld mot kvinnor i jämställda Sverige – En omfattningsundersökning*. Umeå: Brottsoffermyndigheten.
- Nordborg (2014). Mäns våld mot kvinnor. I G. Heimer, A. Björck, & C. Kunosson (red.), *Våldsutsatta kvinnor – samhällets ansvar* (ss. 43-72). Lund: Studentlitteratur.
- Peek-Asa, C., Wallis, A., Harland, K., Beyer, K., Dickey, P. & Saftlas, A. (2011). Rural Disparity in Domestic Violence Prevalence and Access to Resources. *Journal of Women's Health*, 20, 1743-1749. doi:10.1089/jwh.2011.2891.
- Petersson, J., & Strand, S. (manus). Recidivism in intimate partner violence among antisocial and family-only perpetrators.
- Petersson, J., Strand, S., & Selenius, H. (2016). Risk factors for intimate partner violence: A comparison of antisocial and family-only perpetrators. *Journal of Interpersonal Violence*. Advance online publication. DOI: 10.1177/0886260516640547.
- Petrucci, C. J. (2010). A descriptive study of a California domestic violence court: Program completion and recidivism. *Victims & Offenders*, 5(2), 130-160.
- Richards, T. N., Jennings, W. G., Tomsich, E., & Gover, A. (2014). A 10-year analysis of rearrests among a cohort of domestic violence offenders. *Violence and Victims*, 29(6), 887-906.
- Rikspolisstyrelsen (2009). *Brott i nära relationer. Handbok*. Hämtad den 27 april 2016 från [http://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/12/Handbok_Brott_i_nara_relat_2009_081202\[1\]\[1\].pdf](http://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/12/Handbok_Brott_i_nara_relat_2009_081202[1][1].pdf)
- Rikspolisstyrelsen (2010). *Våldsutsatta kvinnor berättar. En utvärdering av projekt Karin*. Hämtad den 27 april 2016 från https://polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Brottsofferarbete/Karin_100713_webb.pdf
- Rikspolisstyrelsen (2014). *Uppföljande av inspektion av polismyndigheternas hantering av rutiner vid bl.a. riskanalyser. Tillsynsrapport 2014:9*.
- Stansfield, R., & Williams, K. R. (2014). Predicting family violence recidivism using the DVSI-R: Integrating survival analysis and perpetrator characteristics. *Criminal Justice and Behavior*, 41(2), 163-180.
- Statens offentliga utredningar (2015). Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck. Slutbetänkande av utredningen som ska föreslå en nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor (SOU 2015:55). Stockholm: Fritzes.
- Strand (2012). Using a restraining order as a protective risk management strategy to prevent intimate partner violence. *Police Practice and Research: An International Journal*, 13(3), 254-266.
- Strand, S. (manus). Investigating the usefulness of restraining orders as a preventive strategy for recidivism of intimate partner violence in rural areas.
- Strand, S., & Storey, J. (manus). IPV in urban, rural and remote areas: An investigation of offense severity and risk factors.

- Strand, S., & Storey, J. (manus). Policing Intimate Partner Violence in Rural Areas - Risk Assessment and Risk Management.
- Svalin, K., Mellgren, C., Torstensson Levander, M., & Levander, S. (2014). *Utvärdering av SARA:SV: Uppsalapolisens arbete med riskbedömningar för upprepade brott i nära relationer*. Malmö högskola: Institutionen för kriminologi.
- The U.S Census Bureau (2016). United States Census Bureau. <http://www.census.gov> 2016-03-18
- Thijssen, J., & de Ruiter, C. (2011). Identifying subtypes of spousal assaulters using the B-SAFER. *Journal of Interpersonal Violence*, 26(7), 1307-1321.
- Vetenskapsrådet (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Åklagarmyndigheten (2012). *Handläggning av fridskränkingsbrotten*. Handbok. Hämtad den 27 april 2016 från <https://www.aklagare.se/om-oss/dokument/handbocker/>
- Åklagarmyndigheten (2014). *Hedersrelaterat våld*. Handbok. Hämtad den 2 maj 2016 från <https://www.aklagare.se/om-oss/dokument/handbocker/>
- Åklagarmyndigheten (2015). RättsPM 2015:3. Domstolarnas prövning av åklagarbeslut i kontaktförbudsärenden. Rapport över granskning av samtliga ärenden under perioden 2011-10-01 – 2013-09-30. Hämtad den 27 april 2016 från https://www.aklagare.se/globalassets/dokument/rattspromemorior/rattspm_2015_03_domstolarnas_provning_av_aklagarbeslut_i_kontaktforbudsarenden.pdf
- Åklagarmyndigheten (2016). *Kontaktförbud*. En handbok. Hämtad den 27 april 2016 från <https://www.aklagare.se/om-oss/dokument/handbocker/>

Appendix

Kodschema till SARA:SV

Västernorrlands och Jämtlands län

SARA:SV

Kod: _____ Bedömning nr: _____ Jämtland Västernorrland

Polisstation: _____

Ålder GM: _____ Kön GM: _____ Folkbokföringsort GM: _____

Ålder MÄ: _____ Kön MÄ: _____ Folkbokföringsort MÄ: _____

Hemmavarande barn (under 18 år): Ja: Nej:

Målsägandes relation till gärningsmannen:

(f.d.) maka (f.d.) sambo (f.d.) flickvän/partner Annan: _____

Invandrarbakgrund:

Målsägande: Ja Nej Om ja, vilket land: _____

Gärningsman: Ja Nej Om ja, vilket land: _____

Misstänkt gärning: _____

Den misstänkte gärningsmannen är vid bedömningen:

Anhållen Häktad I anstalt Fri Annat: _____

Besöksförbud finns sedan tidigare: Ja Nej

Målsäganden medverkar i brottsutredning: Ja Nej

Målsäganden medverkar i skyddsåtgärder: Ja Nej

Skyddsärende: Ja Nej Vet ej

Finns kontakt med socialtjänst sedan tidigare: Ja Nej

Finns kontakt med kvinnojour sedan tidigare: Ja Nej

Om ärendet överlämnas, vart lämnas det? _____

Möjligt stalking-ärende: Ja Nej

Möjligt hedersrelaterat ärende: Ja Nej

Definitioner:

Kod:

Första bokstaven i efternamnet, första bokstaven i förnamnet, årtalet personen är född.
Till exempel: Karl Andersson född 1961 **kod: AK61**

Bedömning nummer:

Första gången personen är föremål för bedömning ger bedömning nummer 1. Kommer gärningsmannen in för ett nytt brott som genererar en ny bedömning är detta bedömning nummer 2 osv.

Hemmavarande barn:

Om det i målsägandens bostad finns hemmaboende barn under 18 år – egna eller annans.

Folkbokföringsort:

Den ort där målsäganden/gärningsman är folkbokförd.

Målsägandes relation till gärningsmannen:

Fyll i den relation som målsägande har till gärningsmannen. Om den kategorin saknas, fyll i den aktuella relationen under "Annan" relation och förklara hur den ser ut.

Invandrarbakgrund:

För att svara ja på denna variabel skall personen uppfylla minst ett av följande kriterier: Personen är utländsk medborgare – Personen är född utomlands – Personens **BÅDA** föräldrar är födda utomlands. Om invandrarbakgrund, fyll i det land som personen/föräldrarna invandrat från.

Misstänkt gärning:

Fyll i samtliga gärningar som personen misstänks för vid aktuell situation.

Besöksförbud finns sedan tidigare:

Fyll i om det vid tidpunkten för gripandet fanns ett besöksförbud gentemot offret.

Målsäganden medverkar i brottsutredningen

Notera om målsäganden medverkar i den pågående brottsutredningen.

Målsäganden medverkar i skyddsåtgärder

Notera om målsäganden medverkar i de föreslagna skyddsåtgärderna.

Skyddsärende:

Notera om det aktuella ärendet sedan tidigare är föremål för personsäkerhetsarbete.

Kontakt med socialtjänst/kvinnojour:

Notera om det sedan tidigare finns en etablerad kontakt med socialtjänsten respektive kvinnojouren.

Om ärendet överlämnas:

Om ärendet lämnas vidare, beskriv vart. (T.ex. annan myndighet)

Ansvarig för bedömningen: Namn och datum

Datum för första brottet: _____
(Om det förekommit under en längre tidsperiod)

Datum för aktuellt brott: _____

Beskriv kortfattat den aktuella händelsen:

Ansvarig för bedömning: _____
Datum för bedömning: _____

SARA ÅTGÄRDSLISTA

Registerslagningar:

MR/BR: Ja: Nej: Datum: _____
ASP: Ja: Nej: Datum: _____
RAR: Ja: Nej: Datum: _____
DUR-TVÅ: Ja: Nej: Datum: _____
LOB: Ja: Nej: Datum: _____
Vapen (Centrala system): Ja: Nej: Datum: _____

Kontakt initieras med:

Socialtjänst: Anm. SoL: Barn i fara: Nej:
Brottsofferjour: Ja: Nej: Datum: _____
Kvinnjour: Ja: Nej: Datum: _____
Annan organisation: _____

Initierande av:

Målsägandebiträde: Ja: Nej: Datum: _____
Besöksförbud: Ja: Nej: Datum: _____
Initierande av skyddade
personuppgifter: Ja: Nej: Datum: _____

Ytterligare åtgärder:

Säkerhetssamtal: Ja: Nej: Datum: _____
Skyddstelefon: Ja: Nej: Datum: _____
Larpaket: Ja: Nej: Datum: _____
Skyddat boende: Ja: Nej: Datum: _____
Överlämnas för
personsäkerhetsarbete: Ja: Nej: Datum: _____

Övrigt: _____

Artikel. Riskfaktorer för partnervåld i landsbygd, glesbygdsmiljö och stadsmiljö

Strand, S., & Storey, J. (manus). IPV in urban, rural and remote areas: An investigation of offense severity and risk factors.

Sammanfattning:

Det finns uppfattningar om att partnervåldet skulle vara mer frekvent förekommande i tätbefolkade städer än på glesbygd, men det finns forskning som visar att andelen våld i nära relation förekommer i lika stor, eller större, utsträckning på glesbygd som i städer (Edwards, 2015; Peek-Asa et al, 2011). Forskning visar att det rapporterade partnervåldet under ett år var högst i små tätorter på landsbygden (22.5%) därefter kom isolerade glesbygdsområden (17.9%), storstadsområden (15.5%) och större städer på landsbygden (13.5%). Forskning visar även att det finns en ökning av både omfattning och svårighetsgrad av partnervåld i glesbygd jämfört med stad (Peek-Asa et al., 2011).

Syftet med denna studie var att undersöka och jämföra allvarlighetsgraden av våld i nära relation samt förekomst av risk faktorer och bedömd risk mellan glesbygd, landsbygd och stadsmiljö. Materialet som studien baserades på utgjordes av polisiära riskbedömningar genomförda 2010-2014 med SARA:SV (B-SAFER, Kropp, Hart & Belfrage, 2008, 2010). Undersökningsgruppen består av en landsbygdsgrupp, Västernorrland (N = 456) och en glesbygdsgrupp, Jämtland (N = 196), samt en jämförande grupp från storstadsmiljö som insamlats under liknande förhållande i Stockholm (N=564).

Resultaten visar att det finns en skillnad baserad på geografiska förhållanden om befolkningstäthet vad avser bedömd risk och förekomst av riskfaktorer. I glesbygd anmäldes allvarligare former av partnervåld och det förekom fler risk- och sårbarhetsfaktorer för partnervåld. I glesbygd hade riskfaktor 3. *Upptäckning* och sårbarhetsfaktor 13. *Dålig tillgång till social och professionell hjälp* större betydelse för ökad risk medan i storstadsmiljö var riskfaktorer 2. *Hot och/eller avsikt att utöva allvarligt våld* och sårbarhetsfaktor 12. *Extrem rädsla för gärningsmannen som gör offret irrationell* av större betydelse för ökad risk.

English summary:

There is a belief that densely populated urban areas are the most dangerous areas, in the case of IPV, but there is some evidence that rates of violence in rural communities are similar to or greater than those in urban communities (Edwards, 2015; Peek-Asa et al., 2011). For example, Peek-Asa and colleagues (2001) found that reported rates of IPV over the preceding year were highest in small rural towns (22.5%) followed by isolated rural areas (17.9%), urban areas (15.5%) and large rural towns (13.5%). Studies have also identified increases in the frequency and severity of IPV in rural areas as compared to urban areas (Peek-Asa et al., 2011).

This study explored the severity of IPV and the relationship between the assessed risk factors for IPV and its relationship with the overall risk of further IPV for victims compared over urban, rural and remote areas. The material in the present study consisted of risk assessments performed by Swedish police officers 2010-2014, using the Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (B-SAFER; Kropp, Hart, & Belfrage, 2008, 2010). The sample consists of an urban (N=564), a rural (N=456) and a remote sample (N=196). The results showed that rurality does impact both severity and risk factors of IPV, where more severe IPV was reported to the police as well as more risk and vulnerability factors were found to be present for victims in remote areas. Specifically, risk and vulnerability factors for IPV differed for the perpetrators due to rurality, where escalation and lack of community support was of importance in remote areas whereas threats and extreme fear for the perpetrator were more important in urban areas.

Artikel. Polisens riskhantering av partnervåld i glesbygd

Strand, S., & Storey, J. (manus). Policing Intimate Partner Violence in Rural Areas - Risk Assessment and Risk Management.

Sammanfattning:

Riskhantering av partnervåld är en svår uppgift att utföra i glesbygdsmiljö, där risken för allvarligt partnervåld har visat sig vara högre än väntat. Forskning visar att andelen av den mest allvarliga form av partnervåld, mord, IPV, är högre i landsbygdsområden än i storstadsmiljö (Edwards, 2015). Att hantera den bedömda risken för partnervåld är därför oerhört viktigt i glesbygdsområden, men samtidigt är det mycket svårt att utföra. Syftet med denna studie var att undersöka sambandet mellan riskbedömning, föreslagna riskhanteringsstrategier och återfall i nytt partnervåld samt att specifikt undersöka om det fanns skillnader mellan landsbygd och glesbygd.

Materialet i denna studie bestod av riskbedömningar som utförts av svenska poliser 2010-2014, med hjälp av SARA:SV (B-SAFER, Kropp, Hart & Belfrage, 2008, 2010) och de initiala strategier för riskhantering som föreslagits i riskbedömningsprocessen. Undersökningsgruppen består av en landsbygdsgrupp, Västernorrland (N = 504) och en glesbygdsgrupp, Jämtland (N = 225).

Resultaten visade gärningspersonerna återföll i samma utsträckning oavsett landsbygd eller glesbygdsmiljö, där att 19% återföll i nya brott mot samma person. Polisen i glesbygdsområden föreslog fler riskhanteringsstrategier för de utsatta än vad de gjorde för de på landsbygden. Till exempel var polisen sju gånger mer benägna att ha ett säkerhetssamtal med den utsatta i glesbygd än på landsbygden. Detta resultat understryker vikten av att de utsatta i glesbygd måste i mycket högre grad hantera sin situation själva då polisen inte kan skydda dem i samma utsträckning i de mer avlägsna områden som finns.

English summary:

Risk management of IPV is a difficult task to undertake in rural areas, where the risk for severe IPV has been shown to be higher than expected. Research has also shown rates of the most severe IPV, homicide, to be higher in rural areas than in urban areas (Edwards, 2015). Risk management of risks for IPV is therefore extremely important in rural areas but at the same time it is very difficult to perform. The aim of this study was first to investigate the relationship between risk assessment, suggested risk management strategies and recidivism, and second to specifically investigate if there were differences according to rurality.

The material in the present study consisted of risk assessments performed by Swedish police officers 2010-2014, using the Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (B-SAFER; Kropp, Hart, & Belfrage, 2008) and the risk management strategies suggested in the risk assessment process. The study group consists of a rural (N=504) and a remote sample (N=225).

Results showed that 19% recidivated into new crimes towards the same victim regardless of rurality. However, police in remote areas suggested more risk management strategies for victims than in rural areas. For example the police in remote areas were seven times more likely to have a security talk with the victim than in rural areas, which highlights the importance for the victims to manage their situation by themselves to a large extent.

Artikel. Riskfaktorer för olika subtyper av partnervåldsförövare

Petersson, J., Strand, S., & Selenius, H. (2016). Risk factors for intimate partner violence: A comparison of antisocial and family-only perpetrators. *Journal of Interpersonal Violence*. Advance Online Publication. Doi: 10.1177/0886260516640547

Sammanfattning:

Syftet med föreliggande delstudie att beskriva och jämföra två av de vanligaste subtyperna av partnervåldsförövare som identifierats i tidigare forskning: den antisociala förövaren kan beskrivas som generellt våldsam, medan familjevåldsförövaren kan beskrivas som våldsam enbart mot familjen. Dessa två subtyper jämfördes med avseende på 1) demografiska och juridiska variabler, 2) riskfaktorer för upprepat partnervåld, 3) bedömd risk för återfall, 4) återfallsfrekvens i nytt partnervåld, samt 5) tidsmässiga aspekter av sådant återfall.

Materialet som studien baserades på utgjordes av polisiära riskbedömningar (N=628) genomförda med SARA:SV vilka kunde följas upp avseende återfall. Partnervåldsförövare där riskfaktor 6. *Frekvent annan icke partnervåldsrelaterad kriminalitet* i SARA:SV förekom helt eller delvis kategoriserades som antisociala (n = 327), resterande kategoriserades som familjevåldsförövare (n = 301).

Resultatet visade att samtliga riskfaktorer i SARA:SV (förutom 1. *Våld*) var mer vanligt förekommande hos den antisociala förövaren samt att de bedömdes med en högre risk för återfall i både akut och allvarligt/dödlig våld. För de antisociala partnervåldsförövarna bedömdes risken för akut partnervåld som högre om riskfaktorerna 2. *Hot och/eller avsikt att utöva allvarligt våld* och 3. *Upptäckning* fanns närvarande. För allvarligt/dödligt våld ökade risken om riskfaktor 3. *Upptäckning* fanns närvarande. För familjevåldsförövare bedömdes risken för akut partnervåld som högre om 5. *Attityder som stöder/ursäktar partnervåld* fanns närvarande och för allvarligt/dödligt våld bedömdes risken som högre om 2. *Hot och/eller avsikt att utöva allvarligt våld* och 7. *Allvarliga relationella problem* fanns närvarande. Resultaten visar att identifiering av partnervåldsförövare som antingen antisociala eller familjevåldsförövare kan vara av stor betydelse vid riskbedömning och riskhantering för upprepat partnervåld.

English summary:

The present study sought to compare two of the most consistently identified IPV perpetrator subtypes; the antisocial and family-only perpetrators. Comparisons were made in terms of (a) demographic and legal characteristics, (b) risk factors for violence, and (c) assessed risk and the importance of specific risk factors for violence. The material for this study consisted of 628 male IPV perpetrators, reported to the Swedish police and subjected to an IPV risk assessment with the B-SAFER (Kropp, Hart, & Belfrage, 2010). Perpetrators who had ever been reported as generally criminal (according to the B-SAFER) was categorized as antisocial perpetrators (n = 327). The remaining perpetrators were categorized as family-only (n = 301).

Results demonstrated that the antisocial subtype displayed more risk factors for IPV than the family-only subtype and were also assessed with a higher risk for committing acute as well as severe/deadly IPV. Subtype-specific risk factors ("red flags") increasing the risk for acute and severe/deadly IPV was also identified. Among antisocial perpetrators the presence of "violent threats or thoughts" and "escalation of violence and threatening behavior" increased the risk for IPV. Among family-only perpetrators "violent attitudes", "violent threats or thoughts" and "intimate relationship problems" increased the risk for IPV. Identifying IPV perpetrators as either antisocial or family-only could assist in risk assessment of IPV as our research demonstrates that antisocial perpetrators are at higher risk of IPV recidivism than family-only perpetrators.

Artikel. Återfall i nytt partnervåld för olika subtyper av partnervåldsförövare

Petersson, J., & Strand, S. (manus). Recidivism in intimate partner violence among antisocial and family-only perpetrators.

Sammanfattning:

Föreliggande studie syftade till att jämföra två subtyper av partnervåldsförövare, antisociala och familjevåldsförövare, med avseende på 1) återfallsfrekvens i nytt partnervåld och typ av återfallsbrott, samt 2) tidsmässiga aspekter av sådant återfall, dvs, skiljer sig dessa subtyper i tid till återfall och hur ser dessa skillnader ut? Studien baserades på polismaterial från två svenska polismyndigheter bestående av 628 män som polisanmäls för partnervåldsrelaterad brottslighet och som genomgått en riskbedömning för upprepat partnervåld med SARA:SV samt var sökbara i polisens Misstanke- och Belastningsregister. De förövare som någonsin uppvisat 'frekvent annan icke partnervåldsrelaterad kriminalitet' (riskfaktor 6 i SARA:SV) kategoriserades som antisociala (n = 327). Resterande förövare kategoriserades som familjevåldsförövare (n = 301).

Resultatet visade att antisociala förövare återföll i mer än dubbelt så stor utsträckning som familjevåldsförövare (27.2% vs 12.9%), samt att antisociala förövare i större utsträckning än familjevåldsförövare återföll i både fysiskt (t.ex. misshandel) och psykologiskt våld (t.ex. hot). Vad gäller tidsmässiga aspekter visade resultatet att majoriteten av de antisociala förövarna (67.4%) och familjevåldsförövare (76.9%) som återföll, gjorde detta inom det första året efter polisanmälan. Efter det första året var dock sannolikheten tre gånger så stor att antisociala förövare återföll jämfört med familjevåldsförövare. Sammanfattningsvis stöder föreliggande artikel den föregående artikeln (beskriven ovan) vad gäller den antisociala subtypen som en högrisk-grupp för återfall i partnervåld, samt familjevåldsförövaren som en lågrisk-grupp för sådant återfall. Viktigt att notera är dock att majoriteten av samtliga återfall skedde inom det första året efter polisanmälan. Detta har praktiska implikationer för den som arbetar med brottsofferstödande insatser (t.ex. polisen), genom att sådana insatser måste vara anpassade för denna kritiska period där risken för återfall i partnervåld är förhöjd. Vidare bör antisociala förövare övervakas under en längre tid då dessa återföll i större utsträckning än familjevåldsförövare efter det första året efter polisanmälan.

English summary:

Research of recidivism among intimate partner violence (IPV) perpetrator subtypes has demonstrated inconclusive results. The present study sought to outline the recidivism patterns between two subtypes; antisocial and family-only perpetrators. The aim of this study was to compare these subtypes regarding IPV recidivism rates and type of recidivism crime. We also explored and compared time to IPV recidivism between the subtypes. In this prospective study data was obtained from the Swedish police. The material constituted of 628 male IPV perpetrators subjected to a structured violence risk assessment between 2011 and 2014 in two Swedish police districts. The perpetrators were categorized as antisocial (n = 327) or family-only (n = 301) based on general criminality. Recidivism was measured as any new police report of an IPV related crime. The mean follow-up time was 28 months (SD=11.0, R=5-50). Results demonstrated that antisocial perpetrators recidivated to a larger extent than family-only perpetrators (27.2% vs. 12.9%). Antisocial perpetrators were more prone to recidivate in both physical and non-physical violence. Furthermore, antisocial perpetrators had a longer critical time period for recidivism and recidivated faster in non-physically violent IPV compared to family-only perpetrators. These findings highlight the need to consider different risk management strategies depending on the type of IPV perpetrator in order to prevent future violence

Artikel. Åklagares erfarenheter av samarbete med polisen

Fröberg, S., Strand, S., & Storey, J. (manus). High ambitions meet a difficult legislation – Swedish prosecutors' experiences of cooperating with the police in cases regarding intimate partner violence.

Sammanfattning:

Syftet med aktuell studie var att undersöka och redogöra för hur åklagare arbetar med partnervåldsrelaterade ärenden. De specifika frågeställningarna för studien var: Hur sker samarbetet mellan åklagare och polis i partnervåldsärenden? Hur upplever åklagare sitt arbete med kontaktförbud? Hur och i vilken utsträckning använder åklagare polisens strukturerade riskbedömningar som underlag för beslut om kontaktförbud i partnervåldsärenden? För att besvara syftet genomfördes en kvalitativ studie, baserad på semistrukturerade intervjuer med åklagare verksamma i Jämtland och Västernorrland (N=5). Data som samlades in analyserades sedan genom latent innehållsanalys. Den latent innehållsanalysen resulterade i tre gränsöverskridande teman; Det enskilda ärendet, Organisering av resurser samt Tolkningsutrymme, vilka samtliga genomsyras av att åklagarnas arbete med partnervåld innebär ständiga dilemman och kräver kompromisser och ställningstaganden. Åklagarna pekar ut flertalet brister men även tänkbara lösningar för att underlätta sitt arbete, bland annat genom att förbättra deras eget sätt att använda lagrummen. Resultatet visar att riskbedömningen som genomförs av polisen sällan används som en grund för utfärdandet av kontaktförbud, vilket tycks ha flera orsaker. Den primära diskrepansen synes vara avsaknaden av tydliga rutiner i samarbetet mellan polis och åklagare gällande kontaktförbudsansökningar, där användningen av polisens strukturerade riskbedömningar som grund för beslut om kontaktförbud ännu inte implementerats.

English summary:

The aim with the current study was to examine and report how prosecutors work with cases of intimate partner violence. The specific research questions were: How do prosecutors and the police work together in cases of intimate partner violence? How do prosecutors experience their work with restraining orders? How and to what extent do prosecutors use the risk assessments completed by the police when making decisions on restraining orders in cases of intimate partner violence? To answer the aim with this study a qualitative study was conducted, based on semi structured interviews with prosecutors operating in Jämtland and Västernorrland (N=5). The data was analysed using latent content analysis. The latent content analysis resulted in three overarching themes: The case, Organization of resources and Interpretation, which all are permeated with the prosecutors' work with intimate partner violence being characterized by dilemmas, compromise and the need for taking a stand. The prosecutors point out several inadequacies and potential solutions to ease their work, among other things to improve their own ways of using the legislation. The results reveal that the risk assessment conducted by the police is seldom used as a basis for issuing a restraining order and there seems to be several reasons for this. The primary discrepancy seems to be the lack of clear routines regarding cooperation between police and prosecutors in restraining order applications, where the use for the structured risk assessment conducted by the police not yet have been implemented.

Artikel. Utvärdering av kontaktförbud som skyddsåtgärd vid partnervåld i glesbygd

Strand, S. (manus). Investigating the usefulness of restraining orders as a preventive strategy for recidivism of intimate partner violence in rural areas.

Sammanfattning:

Kontaktförbuden utgör en viktig del i riskhanteringen avseende skyddet av de utsatta (Strand, 2002). Syftet i denna studie var att undersöka utfallet av de ansökningar om kontaktförbud som lämnats in till åklagare under 2011-2012 i Jämtland och Västernorrland där motivet till ansökan var partnervåldsrelaterat. Materialet bestod av 538 ansökningar om kontaktförbud, av dem var 302 (35%) ansökningar relaterade till ett partnervåldsärende där en riskbedömning med SARA:SV (Kropp, Hart, & Belfrage, 2008, 2010). genomförts. En första unik ansökan gjordes av 326 (61%) ansökningar och 212 (39%) ansökningar bestod av en förlängning eller ytterligare ett kontaktförbud senare.

Totalt beviljades 32% ett kontaktförbud, 60% avslogs och 8% återkallades eller upphävdes. Det var fem gånger vanligare att ett partnervåldsärende blev beviljat ett kontaktförbud i Västernorrland (49%) än i Jämtland (16%). För de skyddspersoner där en riskbedömning genomförts var det dubbelt så många som beviljats ett kontaktförbud än de som ej hade en riskbedömning, även om grad av risk inte visade på någon skillnad i beviljandegrad. Hälften av de som ansökte återföll i ny brottslighet varav 15% återföll i ny kriminalitet mot den utsatta. Av de som beviljades ett kontaktförbud återföll 23% jämfört med 10% av de som ej beviljades ett.

Slutsatsen var att beviljandegraden av kontaktförbud skiljde sig åt mellan de båda länen, vilket innebär att polisen måste arbeta med kontaktförbud som en skyddsåtgärd på olika sätt i respektive län. De skyddspersoner som beviljades ett kontaktförbud återutsattes i högre utsträckning än de som inte beviljades ett, vilket till stor del kan bero på att det inte räcker med ett kontaktförbud som enda skyddsåtgärd för många som är utsatta för partnervåld.

English summary:

The use of restraining orders (RO) as a risk management strategy to prevent IPV can be effective depending on how it is used (Strand, 2012). The purpose of this study was to examine the outcome of IPV related applications for a RO submitted to prosecutors during 2011-2012 in Jämtland and Västernorrland. The material consisted of 538 applications, of who 302 (35%) were subjected to an IPV risk assessment with the B-SAFER (Kropp, Hart, & Belfrage, 2008, 2010). A first unique application was made for 326 (61%) applications, and 212 (39%) applications concerning an extension of the RO or a second RO.

In total 32% were granted a RO, 60% were denied and 8% were withdrawn or annulled. It was five times more common that a RO was granted in Västernorrland (49%) than in Jämtland (16%). It was twice as likely to be granted a RO if a B-SAFER was conducted, although the degree of the assessed overall risk did not matter. Half of those who applied for a RO recidivated into new crimes of which 15% recidivated against the same victim, of those who was granted one 23% recidivated compared to 10% among those denied one.

It was concluded that there was a difference in granting a RO between counties, which means that the police have to work with the RO as a protective measure in different ways in each county. The victims who were granted a RO was re-victimized more often which can be explained by the fact that having only a RO might not be effective enough for protection of further IPV.

Avhandling. Polisens hantering av olika subtyper av partnervåldsförövare i glesbygd

Petersson, J. (förväntad publicering våren 2017). *Subtyping male intimate partner violence perpetrators using police data: Implications for risk assessment and management.*

Licentiatavhandling i hälsovetenskap vid avdelningen för Hälsovetenskap vid Mittuniversitetet.

Sammanfattning:

Föreliggande avhandling syftade till att identifiera och jämföra två förekommande subtyper av partnervåldsförövande män; antisociala förövare, vilka utövar våld även mot andra än sin partner, och familjevåldsförövaren som enbart utövar våld mot sin partner och andra familjemedlemmar, dvs inom familjen. Dessa två subtyper jämfördes med avseende på 1) demografiska och juridiska variabler, 2) riskfaktorer för upprepat partnervåld, 3) bedömd risk för återfall och om denna risk påverkades av specifika riskfaktorer som förekom i respektive subtyp, 4) återfallsfrekvens i nytt partnervåld och typ av återfallsbrott, samt 5) tidsmässiga aspekter av sådant återfall. Denna avhandling baseras på två studier vilka finns beskrivna tidigare i denna rapport.

Resultaten visade att den antisociala förövaren hade fler riskfaktorer för partnervåld samt att de återföll i nytt sådant våld i större utsträckning än familjevåldsförövaren. Detta innebär att den antisociala förövaren utgör en högriskgrupp och familjevåldsförövaren utgör en lågriskgrupp för återfall i nytt partnervåld. Återfallsstudien visade att majoriteten av samtliga partnervåldsförövare som återföll gjorde detta inom ett år efter den ursprungliga polisanmälan.

Sammanfattningsvis är de resultat som demonstrerats i avhandlingen av praktisk användbarhet för den som jobbar med riskbedömning och riskhantering för partnervåld. Ett första steg är att identifiera en partnervåldsförövare som antingen den antisociala förövaren eller familjevåldsförövaren. Då antisociala förövare utgjorde en högre risk för återfall i nytt partnervåld, samt uppvisade fler riskfaktorer för sådant våld, krävs mer omfattande skyddsåtgärder och brottsofferstödande insatser i sådana partnervåldsärenden för att förhindra återfall. Det är också viktigt att vara uppmärksam på om de riskfaktorer som visat sig vara av särskild betydelse för återfall finns närvarande så att risken bedöms därefter. Slutligen pekar resultaten på att återfallsrisken är som störst det första året efter en polisanmälan om partnervåld gjorts, oavsett vilken subtyp en partnervåldsförövare kan kategoriseras som. Därmed är det viktigt att som riskbedömare i riskhanteringsplanen poängtera vikten av att sätta in åtgärder snabbt samt att följa upp att detta görs. På så vis kan polisen medverka till att förhindra att brottsutsatta blir utsatt igen av samma förövare.

English summary:

The aim of this thesis was to compare two commonly identified male intimate partner violence (IPV) perpetrator subtypes; antisocial and family-only perpetrators. The comparisons were made in terms of (1) demographic and legal characteristics, (2) risk factors for violence, (3) assessed risk and the importance of specific risk factors for violence, 4) IPV recidivism rates and type of recidivism crime, and 5) temporal aspects of IPV recidivism.

Results demonstrated that antisocial perpetrators are at high-risk and family-only perpetrators are at low-risk for IPV recidivism. As such, antisocial perpetrators demonstrated more risk factors as well as a higher IPV recidivism rate. In conclusion, IPV cases with an antisocial perpetrator needs more extensive protective measures in order to prevent future such violence. Moreover, regardless of subtype belonging the majority of those perpetrators who recidivated in new IPV, did so within the first year after the index crime. Thus, interventions and protective measures aiming to prevent future IPV need to be in effect during this critical period.

Avhandling. Samverkan mellan polis och åklagare

Oquinena, C (förväntad publicering våren 2018). *Samverkan mellan polis och åklagare*.

Licentiatavhandling i sociologi vid avdelningen för Samhällsvetenskap vid Mittuniversitetet.

Sammanfattning:

De senaste decennierna har samverkan mellan olika myndigheter och organisationer kring insatser för kvinnor som utsatts för våld i nära relationer utgjort en utvecklingstrend, inte minst i förhållande till polis-och åklagarmyndighetens åtgärder mot mäns våld mot kvinnor i nära relationer. Den tydligaste och mest debatterade förändringstrenden inom samverkansområdet har skett inom rättsväsendet, i synnerhet inom polis-och åklagarmyndighetens gemensamma brottsutredande verksamhet. De lagstiftningsåtgärder om samverkan och de uppdrag som förordnats till polis-och åklagarmyndigheten handlar om att den enskilda myndigheten ska dela med sig av den egna organisationens resurser till berörda aktörer och i gengäld få del av deras. Intentionen är att skapa möjligheter för myndigheterna att tillsammans kunna lösa komplexa samhällsproblem, som våld i nära relationer.

I föreliggande licentiatuppsats är det mellanorganisatorisk samverkan som studeras. Det mer specifika studieobjektet är polis-och åklagarmyndighetens brottsutredande verksamhet där polis och åklagare samverkar under förundersökningen i ärenden vid våld i nära relationer. Det övergripande syftet i denna studie är att studera hur samverkan kan förstås i en specifik samverkanskontext. Vad som styr under förundersökningen och vilka förutsättningar och utmaningar som finns och hur de berörda aktörerna agerar och hanterar situationen är några aspekter som berörs i studien. Även interaktionen mellan polis och åklagare under förundersökningen är något som studeras för att svara upp mot syftet.

Studien baseras på kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer. En intervjuguide har följts under samtliga intervjuer, där specifika frågor konstruerats för att få respondenterna att fritt tala om ett eller flera teman. Det empiriska materialet omfattar intervjuer med 20 personer verksamma vid fyra olika lokala polisområden i Jämtlands och Västernorrlands län, samt sex intervjuer med åklagare verksamma vid Jämtlands respektive Västernorrlands åklagarkammare. Av studiens sammanlagt 26 intervjuer genomfördes 20 i form av fysiska möten och sex via telefon. I analysen används ett abduktivt tillvägagångssätt, där pendling sker mellan teoretiskt ramverk och insamlad empiri.

Av intervjustudien går det att säga att det finns en viss grund för samverkan, en viss gemensam nämnare. Bland annat beskriver aktörerna sin respektive kompetens som en gemensam grund som de kan luta sig mot. Informanterna uppger att de, enligt lag, är skyldiga att samverka och är införstådda hur förundersökningen ska ske. Skillnader kan skönjas i form av hur aktörerna förhåller sig till olika gränser, både gällande lagar och moraliska aspekter. Det handlar även om överlappningar av olika synsätt och perspektiv, andra aspekter som framkommer är att kommunikation och goda relationer kan gynna samverkan mellan parterna under förundersökningen.

English summary:

This study is based on police officers' and prosecutors' experiences of collaboration during the investigation of intimate partner violence. 26 semi-structured interviews constitutes the empirical foundation of this study. How collaboration should be understood in the specific context, what prerequisites and challenges exist, are some of the aspects involved in the interview study. The theoretical perspective focuses on interaction between individuals, and what guides as well as constrains human behavior. Competence is a common ground that participants can lean on, and how they should collaborate under the investigation. However, the results also show that different perspectives and approaches of the two parties involved affects their interaction, and the investigation as a whole.